Greve Eric von Rosens
Dagbok

II

1911-1912

19.8.
Lördag

Tåget mellan Elisabethville och Bwana Mkubwa.

Infann mig kl. 8 hos generalguvernören Vengermée, som bestämt denna tid för min audiens. Generalguvernören var mycket förekommande och lämnade mig flera viktiga upplysningar om de delar av Kongo som jag skulle genomfara. Tillståndsbeviset att utan avgift skjuta 2 exemp. av allt vilt utom elefant hade tillsänts mig redan föregående dag.

Efter mitt besök hos guvernören avsände jag brev samt skickade min första dagbok till min älskling. Den är så slarvigt skriven att jag riktigt skäms. Men jag har ej haft mycken tid på kvällarna att skriva, om jag vill sova åtta timmar varje natt, och det vill jag, ty jag tror att en god sömn har ett oerhört värde för att höja motståndskraften emot sjukdomar. Klockan halv fem avreste jag från Elisabethville utan saknad. Jag hade tagit ut pengar för hela resan till Khartoum, d.v.s. omkring 9.000 kronor och betydligt över hälften i guld. Jag tordeg ej skriva summan i min förra dagbok, som skulle sändas pr post, ty det hade varit möjligt, att paketet hade blivit öppnat och någon då sett att det skulle vara ett gott kap att råna mig, i natt på tåget till Bwana Mkubwa. Det kändes rätt ruggigt i alla fall på tåget. Föraren var lindrigt nykter och passagerarna sågo mer eller mindre misstänkte ut Jag har ej kunnat låsa min kupédörr, men har barrikaderat den med kappsäckar och bundit fast den med mina benlindor, vilka jag gjort fast så att de hänga härs och tvärs för att hindra eller snärja objudna gäster. Här finns nämligen många, som begått mord för några pund, och den oerhörda vinst de skulle få genom att råna mig är allt för lockande för att jag skulle insöva mig i säkerhet. Jag föredrogs därför att även nu följa mitt valspråk "Alltid beredd" och med revolvern till hands lägger jag mig nu, väl förvissad att ingen kan komma in

utan att jag vaknar.

-

20.8

Söndag

Bwana Mkubwa .

Vid uppehållet i Sakania idag råkade jag en ovanligt distinguerad belgisk baron. Han är stationerad i Sakania som tjänsteman. Jag förstår ej hur en sådan karl hamnat på denna plats. Han har säkert varit en allt för fastliving herre i sitt hemland och får nu göra bot i kolonierna. Jag råkade även en belgare, som varit vid Kivusjön. Han gav mig flera värdefulla upplysningar om landet mellan Taganyika och Albertsjön, vilket av honom beskrives som de härligaste trakter på jorden, med underbara urskogar, snöklädda fjäll, klara fjällströmmar och öppna högslätter vimlande av villebråd.

Anlända vid halvsjutiden på aftonen till Bwana Mkubwa, där jag möttes av underrättelser att Robert under min frånvaro legat rätt svårt insjuknad i magåkomma och feber. Även Schade hade varit dålig, men voro de nu båda nästan krya.

-

21.8

Måndag

Bwana Mkubwa.

Var under förmiddagen sysselsatt att ordna mina kläder etc. Våra bärare som borde varit här redan igår, hava ej hörts av och vi börja åter bli oroliga, att de skola låta oss vänta längre än vi beräkna En eller två dagar hade vi nämligen misstänkt att de skulle vara försinkade, då de hava en sådan lång färd innan de komma hit. På eftermiddagen kommo mr Hughes och colonel Blain hit på visit. Översten var en mycket trevlig gentleman, som engagerat mr Hughes för en jakttur. Vi inbjödo dem att äta lunch hos oss i morgon.

På kvällen kom Schade upprörd och berättade, att han hört av en person, att mr Hughes, som har ett stort inflytande bland infödingarna vid Bangveulu (?) , tagit mått och steg för att förhindra andra än han att få bärare från dessa trakter och att vi kanske skulle få vänta många veckor, innan styrelsen här kunde insamla tillräckligt många bärare åt oss. Jag skrev genast ett brev till The native commissionar, mr Thomson, i Ndola om vad jag hört, vilket brev Schade i morgon skall överbringa. Vi äro naturligtvis rätt nedstämda efter Schades underrättelser om bärarna.

-

22.8.
Tisdag

Bwana Mkubwa.

Lunchen idag var mycket vällyckad. Vi hade låtit bygga en liten berså mot solen och där dukades bordet med ren duk. I ett hoprullat patronbälte ordnades blommor, [redacted], vilka stuckos in i de metal hylsor å bältet, som voro avsedda att hålla var sin patron. Det blev en riktigt trevlig blomsterdekoration. Lunchen bestod av en mycket god soppa, tunga med ris och curry, sparris och inlagda päron. Till maten dracks rödvin och sodavatten samt efteråt kaffe. Jag sade nästan rent ut åt Hughes att jag ansåg honom vara orsaken till att våra bärare ej anlänt. Jag sade det på ett skämtsamt sätt, men han syntes bli mycket ledsen och bedyrade, att han ej haft det minsta att göra med mina bärare. Efter lunchen startade colonel Blain och Hughes till Bangweulu. Det är mer än förargligt att vi skola sitta fastlåsta här, då regeringen lovat oss bärare. På kvällen råkade jag den person som Schade påstod hade sagt, att Hughes ville hindra oss komma till Bangweulu. Han förnekade absolut att ha sagt något ditåt. Senare anlände Schade med bud från Thomson. Thomson försäkrade, att Hughes varken kunde eller ville förhindra oss att få bärare samt att bärarna nog skulle vara här inom d närmaste dagarna. Man vet sannerligen ej vad man skall tro.

-

23.8.

Onsdag

Bwana Mkubwa.

Idag konfronterade jag Schade med den person han sagt sig fått upplysningen från om Hughes planer att förhindra oss att få bärare. Denne nekade fortfarande att han sagt det Schade påbördade honom. Schade såg mycket generad ut. Jag vet emellertid ej vem som talade sanning, men jag håller det ej för otroligt att Schade är rädd att jag skall engagera Hughes och att Schade därför med all makt försöker göra Hughes misstänkt. Hughes gjorde ett mycket gott intryck på mig och är helt säkert en duktigare jägare än Schade.

Idag har jag börjat inventera hela expeditionens utrustning, så att jag vet var allt finns. Jag blir därför mer oberoende av Schade och skulle möjligen kunna undvara honom.

-

24.8.
Torsdag

Bwana Mkubwa .

Fortsatte och fullbordade inventeringen över vilken Schade ej syntes vidare belåten. Jag fann dock allt på några undantag när, [redacted] i ordning. På eftermiddagen skrev jag ett resebrev om Viktoriafallen till Svenska Dagbladet.

-

25.8.

Fredag

Bwana Mkubwa.

Fullbordade resebrevet samt en del andra viktiga skrivelser till generalkonsul Rosenlund samt diverse andra myndigheter. På eftermiddagen erhöllo vi den glädjande underrättelsen, att våra bärare varit synliga vid Luapulafloden endast några dagsmarscher härifrån. De böra således anlända hit om ett par dagar. Och göra de det, har dröjmålet endast varit till gagn, ty jag har under dessa väntedagar fått tillfälle förrätta en del nödvändiga skrivgöra, som jag annars måste uppskjuta tills vi kommit till Fort Rosebery. Även ha vi fått tid att ordna provianten, då vi märkte att vi gott kunde sälja bort en del av densamma, varav vi hade för rikligt. På så sätt har även bördornas antal betydligt reducerats. Nu kunna vi troligen reda oss med 120 bärare, men det hade vi inte kunnat göra utan denna reducering. Ännu har jag fullt upp med skrivgöromål;för två eller tre dagar framåt , så att för ett par dagar framåt gör det ej något om bärarna dröja. Blott de anlända säkert sedan!

-

26.8

Lördag

Bwana Mkubwa.

Var under förmiddagen och en god del av eftermiddagen strängt upptagen med skrivning . Tog sedan ett bad och förrättade min lördagsrakning. Sedan togo Robert och jag en promenad till koppargruvan, där en del forntida gruvarbeten besågos. Dessa gamla schakt äro bearbetade av negrer, möjligen under någon arbahövdings ledning. Det finns dock talrika exempel på att negrerna bearbetat gruvor för egen räkning, så teorin om araberna behöver ej alls hålla streck. Klimatet här under denna tid har varit härligt. Temperaturen går ner här till plus tio grader om natten och på dagen ha vi sällan mer än 28 i skuggan. I solen är det dock oerhört hett. Vi hava ej haft tid att gå ut på jakt något längre stycke från lägret och närmast Bwane Mkubwa tycks djurlivet vara så gott som utrotat. Ett stycke härifrån såg emellertid en person tre lejon på en gång och i förrgår blev en farmare illa sårad av en buffel. Detta senare inträffade nära en farm som ligger en timmes järnvägsresa söder om Bwana Mkubwa.

-

27.8.
Söndag

Bwana Mkubwa.

Började mitt tredje resebrev med vilket jag var sysselsatt nästan hela dagen. På kvällen voro vi inbjudna till managern för gruvan, Vi fingo en mycket god middag och såväl han som hans fru voro mycket trevliga människor.

-

28.8.
Måndag

Bwana Mkubwa.

Fullbordade mitt tredje resebrev till Svenska Dagbladet. På eftermiddagen då Robert och jag voro ute i skogen fingo vi se en kameleont. Det var verkligen roligt att se hur den lilla ddlan kunde förändra sin färg efter omgivningen. Jag tog hem den för att fotografera den i naturlig storlek. Sedan några dagar är det nymåne. Den 24 var det nytändning kl. 5,14 f.m. och redan den 25 på aftonen kunde jag iaktta den nya månskäran. Jag har aldrig förut kunnat se månen så snart efter ny. Nätterna börjar nu bli ljusare, men värmen är långt ifrån besvärlig utom i solen. I synnerhet morgnarna äro friska och sköna. Bärarna ha ej hörts av.

-

29.8
Tisdag

Bwana Mkubwa.

Skrev mitt fjärde resebrev. Avsände ett telegram till Administratorn i Livingstone för att underrätta honom att bärarna ännu ej anlänt.

De sista tre, fyra dagarna ha vi sett moln på himlen. Förut ha vi knappast sett ett moln sedan vi lämnade Kap. Det är emellertid ännu över en månad tills regnen bruka börja, så molnen äro nog en övergående orgelbundenhet.

-

30.8.
Onsdag

Bwana Mkubwa.

På förmiddagen gingo Robert och jag till Ndola för att bedja The native commissionar att sända ut någon för att taga rätt på våra bärare. I Ndola mätte vi några engelska officerare, som äro stadda på en gränskommission och som även skola besöka Bangweulu. De trodde att de länge skulle få vänta på sina bärare, ej mindre än femhundra stycken. The native commissionar, som hade ett riktigt trevligt hem, bjöd oss på en utmärkt lunch. Han lovade sända ut det bud vi önskade, samt att genast underrätta oss när bärarna anlänt. Han trodde det högst skulle dröja tre dagar. Vi togo avsked och begåvo oss hemåt. Vi hade emellertid knappast varit hemma en halvtimme förrän våra 120 bärare inmarscherade i lägret! Vår glädje och förvåning kan lätt tänkas. Bärarna hade tydligen anlänt till Ndola just som vi lämnat platsen. Nu flammade ett tjugutal eldar kring vilka bärarna mätta och belåtna sutto och språkade. En av dem har satt på sig dansgördel och skramlar samt dansar i månskenet med beundransvärd uthållighet.

Det är bra underligt att bärarna anlände just när jag hunnit fullborda vad jag skulle här. Hade de kommit tidigare hade jag ej fått tid skriva de resebrev som jag borde och nu hann fullborda. Jag sade i morse: "Nu har jag uträttat allt vad jag borde och kunde göra här. Nu kunna bärarna anlända!" Jag känner mig tacksam och skam vore det annars.

-

31.8 Ndola N.V. Rhodesia.

Torsdag.

Klockan 12 middag skedde det efterlängtade uppbrottet från Bwana Mkubwa. Robert och jag marscherade i förväg. På en skuggig plats i skogen åto vi en splendid lunch bestående av sardiner, lax, tunga och päron. Till maten drucko vi två helor münchener bier samt något portvin. Ej ens verkligt förstklassiga cigaretter saknades. Denna lunch hade jag medfört utan Roberts vetskap och blev den en riktig succé. Vi lågo och pratade och rökte medan vår långa karavan passerade förbi. Vi fortsatte så till Ndola, dit vi anlände vid tretiden. På vägen sågo vi en skara babianer. I Ndola blevo vi bjudna till mr Thomasson på en synnerligen trevlig middag.

-

1.9

Fredag

Mwisa.

Dagsmarsch - 10 eng. mil.

NW. Rhodesia.

Mupitanshiströmmen.

I morse sålde jag en del onödig proviant till mr Thomson. Detta inbringade mig 20 pund. Jag erhöll av honom en pil, som den 19 juli förra året dödade en karl - som gåva. Nio bärare blevo nämligen om aftonen nämnda dag överfallna av negrer tillhörande den stam (Mvisa), som även bebor den by vid vilken vi ? . Tre blevo dödade och en sårad. Pilen jag fick som var förgiftad och försedd med hullingar gick in i ryggen och döden lär ha följt mycket snart.

Klockan halv elva bröto vi uppfrån Ndola med våra 120 bärare och åtta lägertjänare. Järnvägen följdes ett stycke, men snart lämnade vi järnvägsbanken och togo en mer ostlig riktning. Det var rätt egendomlig att tänka sig att nästa gång vi få se en järnväg , så blir det nära Khartoum. Jag tog ett fotografi av det minnesvärda avskedet från järnvägen. Vi sågo en reedbuck på vilken Schade bommade. Vägen gick först över stora öppna grässlätter, där vi hade en vid utsikt över nejden. Vi måste övervade en flod med gyttjebotten i vilken vi nedsjönko över knäna. Då vi väl voro över, voro vi alldeles nedsmorda med gyttja. Vägen, eller rättare sagt den långa smala slingrande gångstigen , ledde så in i gles men högväxt skog. Klockan 2 kommo vi fram till byn Mwisa, i vars närhet läger slogs. Byn ligger vackert omgiven av skogar, som nu under våren skifta i rött och grönt. De nyutspruckna bladen äro nämligen blodröda. Jag gick ut för att söka skjuta något, men sköt blott en duva. Förut under dagens lopp hade jag även skjutit en duva, så att vi för första gången under hela resan fick färskt vilt till middagen. Det var ej mycket men smakade dock fågel.

Jag såg en hjord sableantiloper, men de var så skygga att jag ej kom dem inom skotthåll. Schade var också ute att skaffa mat men skadskö blott ett vårtsvin, som kom undan. Vi äro nu på gränsen mot Kongo, och i morgon äro vi inne på belgiskt område. Vädret är härligt, svalt och skönt. Man skulle av luftens friskhet kunna tro att man befann sig hemma i Sverige. Under friskt höstväder. Det är skönt slippa den förfärliga hetta som jag hade att utstå i Sudan för två år sedan. Kring vårt tält flamma en massa eldar, kring vilka våra bärare äro lägrade. Eldarna lysa upp skogen omkring. Det är så vackert och stämningsfullt. Då och då drar vinden genom trädkronorna med samma prasslande ljud som under hösten hemma. Allt gör intryck av höst, fast det dock är vår här. Till och med de nyutspruckna bladen äe ut som höstlöv.

-

2.9.
Lördag

Mikukuströmmen, Kongo.

Dagsmarsch 16 eng. mil.

Väcktes i dagningen samt avmarscherade kl. 7. Färdades genom glesa skogar. De jättelika termitkullarna voro synnerligen talrika. De förekommo jämnt fördelade på ungefär 40 meters avstånd. På de öppna slätterna som vi då och då pas erade förekommo en annan sorts termitstackar. Dessa voro små, vanligtvis blott en halv meter höga, men förekommo mycket tätt, omkring en på var fjärde kvadratmeter. Vid tretiden på natten slogo vi läger vid den lilla Mikukuströmmen.

Två duvor, tre skott.

-

3.9.
Söndag

Bulelofloden, Kongo.
Dagsmarsch 18 eng. mil.

Avmarscherade vid sjutiden. Strax efter det vi lämnat lägret sågo vi en flock sableantiloper och senare en dyker. Anlände vid tretiden till Bylelofloden, där nattläger slogs. Då vi sutto och vilade efter framkomsten, steg en av bärarna fram och knäföll samt berättade, att en av vårt folk slagit honom. Han bar djupa spår på rygg och bröst efter käpprapp. Jaimos, hovmästaren, befanns vara den skyldige. Till straff fick han av Schade flera kraftiga knytnävsslag i ansiktet, så att näsan sprang i blod. Jag gick ut för att skaffa färskt kött till middag. Jag fick nära en liten bäck se två reedbuck, men togo de genast till flykten. Jag följde dem. Åter fick den ena se mig och med en varnande vissling bar det åter iväg. Åter sökte jag smyga i håll och nu lyckades jag fälla hanen med ett skott i bogen. Det var ett vackert djur av en dovhjorts storlek med ganska stora horn. Till middag åto vi njurar och lever med ris. Det smakade härligt. Folket sitter nu och äter allt vad som finns kvar av antilopen. De äro förtjusta över att få färskt kött. Schade och Robert voro också ute för att skjuta. De fingo intet, men Robert sköt tre skott på en flock sable. Då jag återvände med jaktbytet sjöngo negrerna en sång om den store hövdingen som skaffat mat. En bärare har blivit efter och har ännu inte anlänt. Hoppas det ej hänt honom något.

En reedbuck - ett skott . Hornens längd å framkurva 32 cm.

-

4.9.
Måndag

Bulelofloden, Kongo.

Som den bärare vilken blev efter i går ej anlänt i morse, beslöt jag stanna här tills i morgon. Jag, Robert och Schade gick ut åt var sitt håll i morse för att jaga. Schade och Robert fingo ej något, men jag sköt en roantilop. Det blev mat åt alla mina 120 bärare. Jag såg antiloperna, de voro två, innan de varsnat mig och smög i gott skåtthåll. Min första kula träffade bogen på tjuren. Han satte av i galopp men stannade ett ögonblick , då jag sköt ännu ett skott. Han sprang femti meter varefter han stupade. Och var stendöd när jag kom fram. Jag sände en av mina två bärare hem efter folk för att bära hem köttet till lägret. Svansen behöll jag som flugviska och hornen hoppas jag en dag kunna pryda hallen på Rockelstad med. Då jag återvände till lägret fick jag höra att den efterblivne bäraren anlänt. Han är emellertid mycket sjuk, bröstlidande och feber och får slippa bära i morgon. På kvällen var jag åter ute för att jaga och såg en vacker sableantilop och flera andra sorters antiloper, men lyckades ej komma i hålla. På hemvägen såg jag en flock pärlhöns, men mina bössbärare hade glömt medtaga mina hagelpatroner, så pärlhönsen fingo gå med fred.

En roantilop - 2 skott - hornens längd 60 cm.

-

5.9.
Tisdag

Chintankwafloden, Kongo.
Dagsmarsch 15 eng. mil.

Mötte idag en karavan med Ndola till mål. Det var en mr Thornsthon, som samlat folk till bärare åt den bekante engelske bryggaren Guinees, som skall fara och jaga i trakten av Bangweulu. Thornsthon hade sin ena hand skadad. Han hade legat i en hydda och sovit, men bäst det var vaknade han av att ett lejon bet i hans hand. Han fick tag i sin bössa med andra handen och nästan genom ett under lyckades han manövrera bössan , så att när skottet gick av föll lejonet dött ned över honom. I kväll var jag ute för att jaga, men gräset var nyss bränt och det fanns ej något bete. Jag såg blott en bushbuck, som tog till flykten innan jag hann skjuta.

-

6.9.
Onsdag

Luapulafloden.

Dagsmarsch 15 4ng. mil.

Anlände hit vid tiotiden i morse. Luapulafloden utgör gränsflod mellan Kongo och N.O. Rhodesia. Här finns en belgisk post med två vita. Sedan dessa granskat våra pass och sett att vårt folk hade ett av engelsk myndighet utfärdat intyg att de ej hade sömnsjuka, fraktades vi vårt folk och våra saker, över den rätt breda floden i usla urholkade trädstammar. Det var bra skönt se allt välbehållet på andra sidan. Vi slogo läger ej långt från floden på engelskt område. Jag gick ut för att jaga och sköt en antilop, men vet ej vad den heter. Till middag hade vi inbjudit de båda engelska tjänstemännen. De infunno sig i stadsmässiga kläder, mycket eleganta, åtminstone efter kongoförhållanden. De läto sig whiskyn väl smaka och den ena av dem var så rörd att han neg då han tog farväl av mig. Som en av våra bärare blev sjuk i går och måste kvarlämnas, stanna vi här över morgondagen för att invänta honom. Hans bror har vänt om för att hämta honom.

En antilop - tre skott (puko).

-

7.9. Lägerplats vid Lulapulafloden N.Ö. Rhodesia.

Torsdag

I morse gick jag ut åtföljd av några av mitt folk, som bar min säng, kokkärl etc. Vi tillryggalade cirka en mil utefter floden och slogo där nattläger. Jag lät uppföra en sorts berså av grenar till skydd mot solen, där min säng och mitt bord uppställdes. Jag skulle just taga mig en siesta, då en neger rapporterade att några antiloper voro nere vid sumpmarkerna nära floden. Jag tog min mauser och följde negern. Ute på de sumpiga grässlätterna såg jag då några gulbruna antiloper gå och beta. De voro på sex, sjuhundra meters avstånd från mig och på slätten fanns ej annat skydd än det halvmeterhöga gräset. Jag ömsom kröp, ömsom krälade, tills jag trodde mig vara i håll för hjorden. När jag sakta reste mig på knä såg jag hjorden på cirka 30 meters håll. En hind , tyvärr den enda till vilken jag hade rent skotthåll, hade varseblivit mig och skulle just sätta iväg då mitt skott small och hon stupade. Hjorden försvann då i vilt galopp. Mina boys kommo och hämtade antilopen hem till mitt nattläger. Jag vet ej av vad art den är.

Som jag blivit både våt och genomsmutsig av den långa smygjakten klädde jag av mig var tråd och tog en välbehövlig avtvättning. Sedan åt jag lunch och läste ett gammalt nummer av Stockholms Dagblad. Snart var det åter tid att gå ut på jakt. Vi gingo nu ut på några avbrända grässlätter, där det friska nya gräset höll på att spira upp. Där gingo ett tjugutal antiloper, dels av samma sort som hinden jag sköt i morse, dels reedbuck och waterbuck. De sistnämnda synas vara mörkgrå samt ha stora horn. De voro alla mycket skygga. Till sist kom jag dock en vacker waterbucktjur på 200 meters håll. Hållet var ej rent och mitt skott tog något för långt bak. Jag följde den enda till mörkningen, men lyckades ej få skott på min tjur. Vi gingo då till min lägerplats och med fullmånen och en stor lägereld till lyktor åt jag med god aptit min aftonvard. Jag lade mig sedan att sova.

En puko.

8.9 Nära N'Kunkamibyn.

Fredag Dagsmarsch 10 eng.mil.

Före soluppgången steg jag upp och efter en hastig frukost begåvo vi oss till den plats där vi släppt spåret igår kväll. Under en timmes tid följde vi så det i början tämligen tydliga blodspåret, men såsmåningom upphörde alla blodstänk, och som marken var för hård för att antilopen skulle efterlämna spår, måste vi sluta förföljandet och återvända till huvudlägret. Där möttes jag av underrättelsen, att våra bärare gått till en angränsande by för att köpa föda. Vi kunde därför ej göra uppbrott förrän kl. 1/2 6 e.m. då folket återvände. I månskenet marscherade vi så omkring 10 eng. mil till en flod nära gamla N 'Kunkami, där nattläger slogs. Marschen i månskenet var mycket stämningsfull. Några strömmar passerades på ryggen av våra svarta. Schade som blivit allt otrevligare och otrevligare ju längre vi kommo från civilisationen kommer jag troligen att avskeda i Fort Roseberry. Han fick stanna kvar i lägret vid Snapule tills den sista bäraren hade anlänt och kom således fram till gamla N'Kunkami flera timmar efter Robert och jag, som därigenom fingo äta middag ensamma framför den flammande lägerelden. Vi njöto riktigt av att slippa Schades sällskap.

-

9.9.
Lördag

Musumshiaströmmen.

Dagsmarsch 10 eng. mil.

Avmarscherade vid niotiden och anlände vid middagstiden till N'Kanjobyn. Här hoppades vi kunna köpa mat åt våra bärare, men fingo blott så mycket, att var karl kunde få halv ransom och en mun full öl. Det är verkligen synd om våra hyggliga bangweulubor, som dagen lång får arbeta i brännande sol, om natten vila utan nämnvärda skyddsplagg i bitter köld samt leva av några slevar mjöl. Jag märkte idag att Schade behagat anställa en personlig uppassare åt sig utan att först fråga mig om lov. Jag sade honom min mening om detta hans beteende. Han svarade först ohövligt men ångrade sig snart och är sedan dess så förekommande som möjligt. Det kommer dock ej att hjälpa honom från att bli avskedad så snart vi komma till Fort Roseberry. Medan vi rastade i N'Kanjo , kom en ung engelsk ämbetsman på besök. Han hade sitt läger på andra sidan byn. För den korta promenaden till oss hade han medtagit en neger, som bar hans stol. Så snart han satt sig började negern slå bort alla flugor i hans närhet med en zebras svans. Det såg mycket österländskt ut. Engelsmannen, som hette E.S.B. Tagart, var en typisk trevlig britt och var nog hygglig skänka mig tjugufem stycken elefantpatroner till min 450 'express. Jag har nämligen förlorat alla mina solida kulpatroner till detta gevär under järnvägsresan från Kap. Dessa 24 patroner äro därför av största värde för mig. Det skall bli roligt se vad jag kommer att fälla med dem.

Vid fyratiden avmarscherade vi och anlände i solnedgången till Musumchaifloden, där Robert och jag slogo läger. Schade hade fått flugan och ville att hela karavanen skulle fortsätta till Sherefloden nio mil längre bort. Det skulle ha blivit en dagsmarsch på 25 mil och native commissionar hade tydligt sagt ifrån att 15 mil var ungefär

lagom för våra bärare. Schade fick emellertid fortsätta med sina personliga bärare, då han sade sig ämna skjuta antiloper vid floden i morgon bittida. Fries och jag hade sålunda en trevlig afton.

-

10.9.
Söndag

Kasongochinkato.
Suerofloden.
Dagsmarsch 9 eng. mil.

Avmarscherade vid åttatiden och anlände vid elvatiden till Suerofloden, vilken vi överforo i urholkade trädstammar, den tydligen här typiska kanoten. Då vi gingo genom byn Kasongochinkato blevo vi hälsade av kvinnorna med gälla gnäggningar. Vi hade förut på dagen passerat kvinnor som på samma sätt lade sin vördnad i dagen. Om någon underlät detta blev hon tillsagd av vår capitao - anförare för våra bärare - att de skulle gnägga tills vi gåvo tecken att de skulle upphöra. Männen falla även här på knä och klappa i händerna som de gjort förut under vägen, men kvinnornas hälsningssätt är nytt för oss och tydligen en ny form av hälsning vars utbredning börjar här. Det låter nästan hemskt djuriskt när de gnägga.

Shade hade verkligen lyckats skjuta en puko, men köttet räckte ej på långa vägar till alla bärare. Han hade slagit upp sitt tält alldeles invid floden. Mycket oförsiktigt, då såväl malariaöverförande myggor som sömnsjukeförande flugor helst hålla till invid vatten. Vi slogo läger några hundra meter från floden. Jag anslog så gott som hela dagen till att ordna mina grejor samt bada. Alla mina kläder och kistor voro nämligen fulla med damm och jag själv behövde också en grundlig rentvättning. Ej heller idag kunde våra stackars bärare få mer än halv ranson. Det tycks ej finnas tillräckligt med mjöl att köpa utmed denna av negerkaravaner trafikerade väg. Våra bärare vilja därför att vi skola gå en annan väg till Fort Roseberry, som går genom trakter där det är lättare att få mat. Jag beslöt följa denna deras mycket rimliga önskan och har skaffat en vägvisare som lovar att på fyra dagar föra oss till Fort Roseberry. Schade är nu mycket spak men alla hans försök till närmanden bemöts mycket kyligt.

11.9
Måndag

Molombo by. Suerofloden,
Dagsmarsch 11 eng. mil.

Avmarscherade vid sjutiden, anlände tiotiden till byn Meri Meri. Vi hade hoppats att här få tillräckligt med mjöl åt folket, som knappast haft något att äta de sista dagarna. Schade som skulle ha skjutit tillräckligt åt folket hade blott lyckats fälla en mindre antilop och nu visade det sig att inte heller i Meri Meri fanns tillräckligt med mjöl för att alla skulle få sig ett mål mat. Bärarna kommo nu till mig i sryg och sade att de ej kunde gå längre utan mat. De bådo att få litet tyg var för att söka köpa mjöl i de byar vi kommo att passera längre fram. Jag frågade hur mycket tyg de ville ha. De sade fyra alnar. Jag fann detta alldeles för mycket, men Schade sade att det var lagom. Jag lovade dem då fyra alnar. Efter en stund gick jag för att se när tyget utdelades. Schade gav dem då blott tre alnar. Jag frågade varför han ej gav dem vad jag lovat. Han sade då, att det gjorde detsamma vad man gav negrerna för de visste dock ej skilland på tre och fyra. Jag sade då att jag alltid ville hålla mina löften, antingen de voro givna till en vit eller svart. Efter en stund kom en neger och sade att han fått mycket mindre tyg än de andra. Jag sade då åt Schade att giva honom lika mycket som de andra. Schade gruffade men måste foga sig i min önskan. Han har det mest oläm liga sätt att sköta inföddas dingar, håller aldrig sina löften och det judeblod han har i ådrorna förnekar sig aldrig. Det skall bliva bra skönt att bliva honom kvitt.

Efter lunch fortsatte vi en och en halv timma till byn Molombo, där nattläger slogs. Jag gick ut för att söka skaffa våra hungriga, beskedliga bärare ett riktigt skrovmål kött. Efter nära en timmes vandring fick jag syn på bakdelen av en antilop skymta fram bakom en myrstack. Jag kröp försiktigt bakom och uppför kullen. Jag fick nu

se flera roantiloper gå helt nära och beta utan att ana min närvaro. Jag valde ut en med stora horn och sköt honom genom bröstet. Det var antagligen ledaren, ty de övriga antiloperna sprungo förvirrade omkring och föllo ett lätt byta för mina kulor. Blott en gammal tjur lyckades komma undan bakom en myrstack.Men även den smög jag mig på och sköt ned. Jag hade nu fällt sju djur. Det var mera slakt än jakt men jag hade tillfreställelsen veta, att nu skulle mina bärare få mat för flera dagar om att vi nu ej skulle få någon svårighet att ta oss fram till Fort Roseberry, hur sparsamt mjölet än blir på vägen. Även var det en stor tillfredställelse veta att intet av djuren undsluppit och att alla jag skjutit på voro döda och således ingen skadskjuten.

Det blev vild uppståndelse i lägret, när bärarna fingo höra om min jaktlycka, var jag gick fram föllo de på knä och klappade i händerna. Djuren sönderstyckades på platsen och köttet bars till lägret, där vart byalag fick sin rikliga andel. Nu puttra köttgrytorna över flammande lägereldar och folket fylla sina förut tomma magar. Till och med Schade är mycket imponerad över min aftonjakt. Han söker på alla sätt att vara mig till lags.

Sju antiloper. Nitton skott,

-

12.9

Tisdag

Byn Molombi.

Dagsmarsch 15 eng. mil

Uppbrott vid åttatiden. Anlände till byn Chinto kl. 1/2 11, där vi åto lunch. Efter lunch bröto vi åter upp. Vi följde slingrande, föga upptrampade småstigar, som ibland ledde i ostlig, ibland i västlig riktning. Till sist barkade stigen av i så orätt direktion, att vi blevo övertygade, att vi ej voro på rätt väg. Våra vägvisare måste då erkänna, att de nu ej visste säkert rätta vägen. Vi slogo in på en stig som tycktes leda i den rätta riktningen och snart kommo vi in på en större stig, som vi förstodo var den rätta. De sista dagarna ha vi dels färdats genom de vanliga torrskogarna, dels över grässlätter, här och var beväxta med små dungar av låga phocnixpalmer. Kl. 5 anlände vi till byn Molombi, som ligger på en höjd med vacker utsikt över nejden. Vid vårt inträde i byn hälsades vi med knäfall, handklappningar och gnäggningar. När vi utsett tältplats kommo sju unga flickor med hackor och rengjorde marken. De fingo två synålar var. Sedan kom hövdingen, en ståtlig gammal man, och gav mig två stora korgar mjöl samt två hönor. Vårt läger ligger högt på en kulle. Så långt ögat når se vi blott de oändliga skogarna. Nu , sedan det mörknat, upplyses horisonten i öster av en gräsbrand.

-

13.9
Onsdag

Byn Namboro .

Dagsmarsch 11 eng. mil.

Uppbrott vid niotiden. Kl. 1 anlände vi hit. Innan vi kommit in i byn kommo de unga flickorna springande emot oss under hänförda gnäggningar. De följde oss till den plats vi utsett för vårt nattläger, där de med sina hackor rensade marken. Vi köpte här frukter av melonträdet och bananer. De förra hade jag aldrig smakat förut. Jag åt för mycket och fick knip i magen, men gott smakade det. Denna by är den första jag sett, som ligger skuggigt, omgiven av träd.

Det är idag jämnt ett fjärdedels år sedan jag avreste från Rockelstad.

-

14.9

Torsdag

Monglobo by.

Dagsmarsch 16 eng. mil

Avmarscherade vid åttatiden. Som vi ej kunde hinna fram till Fort Roseberry före mörkrets inbrott, föredrogo vi att övernatta nära byn Monglobo.

-

15.9.
Fredag

Fort Roseberry.

Dagsmarsch 3 eng. mil.

Uppbrott kl. åtta. Efter en timmes marsch voro vi framme i Fort Roseberry. Platsen hade flera trevligt byggda tegelhus. Den vita befolkningen utgjordes av omkring tolv personer. Robert och jag inbjöds till lunch hos magistraten, mr. Harnington. Hans hus var fullt av ståtliga jakttroféer, bl.a. ett par buffelhorn från en tjur, som kastat omkull honom samt ett skinn av ett lejon, som dödat 40 personer. Mr. Harnington har varit med om nästan alla upptänkliga äventyr och var naturligtvis mycket intressant att tala med. Då jag idag talade med Schade om att han kanske ej borde följa med längre, sade han, att han nu säkert skulle sköta om allt till min fulla belåtenhet. Han sade, att han hittills hade haft ont i foten samt varit dålig på annat sätt och därför ej kunnat sköta sig som han önskade. Jag sade att om han ville följa vidare, vi då skulle skriva kontrakt inför magistraten. Han gick in härpå, och nu har jag ett ordentligt kontrakt med honom. Jaktpass m.m. ordnades också under dagens lopp och i morgon bittida bryta vi upp mot Bangweulu. Det var lustigt se hur engelsmännen på aftonen spelade tennis. Deras sportkärlek förnekar sig aldrig.

-

16.9.
Lördag

Maubas by.

Dagsmarsch 13 eng. mil.

Bröto upp kl. 1/2 8 och marscherade genom något frodigare skogarsamt även stora öppna grässlätter. Anlände hit kl 1 e.m. Gick ut för att jaga men såg ej ett djur. Under marschen i morse sågo vi en flock roantiloper men stannade ej för att förfölja dem.

-

18.9
Måndag

Mévengis by.

Dagsmarsch 13 eng. mil.

Uppbrott kl. 1/2 8. Marscherade genom rätt kuperad terräng, som under hela dagen sluttat utför. Passerade Sueraflodens källor. Anlände kl. 1/2 1 till denna by, där hövdingen var nog liberal att begåva oss med ett får och flera korgar mjöl och jordnötter.

-

19.9.
Tisdag

Kosomo by. Bangweulu.
Dagsmarsch 13 eng. mil.

Vi bröto upp vid halvåttatiden. Vid elvatiden kommo vi till ett brett och långsträckt träsk genom vilket chimanafloden, nu under torktiden en ansgråkslös å, flyter fram. Robert och jag hade hela dagen gått i spänning att få se Bangweulus vatten skymta fram. Där vi gingo i de torra skogarna var det som en saga att tänka sig, att ej långt från oss utbredde sig en stor blånande sjö. Då vi passerats Chimana, visste vi [redacted], att vi ej kunde hava långt kvar till det efterlängtade målet. Jag gick först och spejade ivrigt, men försjönk småningom i funderingar. Då hör jag Robert ropa det enda ordet: B a n g w e u l u ! Jag tittade upp och till vänster mellan några träd såg jag Bangweulus ljusblå vattenfält utbreda sig till horisonten.

Varken Robert eller jag komma att någonsin glömma den synen. Vi gingo nu fram till b n Kasoma, som ligger på en udde alldeles invid sjön. Invånarna tillhöra Baueljistammen och deras by liknar i mycket Ba Lejes. Nära byn växte bananer och ett stort skuggigt träd under vilket de erbjödo oss tälta. Vi föredrogo dock att göra vårt läger några hundra meter norr om byn , alldeles intill den vita sandstranden. Här sattes tälten upp och i en naturlig berså anordnades vår matsal. Det är en den mest härliga lägerplats, man kan tänka sig och vi njuta i fulla drag av den friska grönskan och sjöns klara vatten. Robert och jag satte oss genast vid stranden. där en liten lunch dukades upp. Vi äro troligen de första svenskar [redacted] som ha fått se denna sjö och ingen har f re oss här studerat folket och växtvärlden. Trots att solen stod högt tömde vi mot alla läkarråd en bägare whisky och soda för expeditionens och de hemmavarande familjernas välgång. Hur vi njöto av att efter vandringen genom torrskogarna, där utsikten nästan ständigt begränsades till högst några hundra meter, få se sjö och

himmel mötas vid horisonten. Himlen var ljusblå med några små vita molntappar, sjön blå med klart friskt vatten som krusades av en midskeppsbris. Den vita sandstranden där vi sutto, skuggades av högväxta buskar med klasar av röda blommor och här och var stucko några blekgröna vasstrån upp ur vattnet. Alla färger voro så veka och vårlika Det var ljuvligt. En väldig krokodil låg i timtal och betraktade oss. Han flöt i vattenytan ungefär 500 meter från stranden med huvud, rygg och den taggiga stjärten över vattnet. Vi voro båda smickarde över det drakliknande djurets uppvaktning och intresse för våra personer. Stranden är så långgrund, att vi ej drogo oss för att vada ut ett stycke. Men när Fries skulle hämta vattenväxter på djupare vatten, höll jag mig utanför honom i en kanot för att skrämma undan objudna krokodilmiddagsaspiranter. Sedan när solen sjunkit längre ned, så att dess strålar ej voro så heta, tog jag mig ett härligt solbad på den snövita , fina sanden. Solen sjönk allt djupare. Himmel och vatten fingo en blek opaliserande violett färgton, omöjlig att beskriva Heliga ibisar och andra märkliga fåglar började sträcka förbi, och små vackra kungsfiskare utförde sina dykarkonster helt nära mig. Robert var särskilt intresserad av de konstiga ormhalsfåglarna, som han här såg för första gången. För mig voro de gamla bekanta från Sudan. Alltjämt låg den gamla krokodilen likt en levitan och vaktade utanför stranden. Ännu när det började skymma kunde vi se hans pansrade kropp. Det mörknar. Tusende stjärnor tändas och långt bort vid horisonten synes eldskenet från någon gräsbrand på en ö som själv är bakom synranden. Sedan vi ätit middag gå vi till sängs och vid det sövande ljudet av vågskvalp somnar jag snart efter en av de härligaste dagar i mitt liv. Den som blott hade haft sin älskade hustru här!

-

20.9.
Onsdag

Kasoma. Bangveulu.

Jag gick ut vid sjutiden i morse för att jaga, men jag såg blott en enlandantilop så flyktigt att jag ej ville skjuta. Jag passerade under denna utflykt en sankmark beväxt med en härlig tät urskog med mer än manshöga ormbunkar och storbladiga, saftiga växter. Schade var också ute och sköt två elandkor, den ena med mycket långa horn. Jag har beställt märgben till middag. Nu sitter jag i vårt"klubbrum", d.v.s. den av buskar omgivna sandstranden samt har den härligaste utsikt över den spegelblanka sjön. Solen håller på att gå ned och sjö och himmel växla i de underbaraste färgskiftningar. En smaragdgrön och en svart och vit kungsfiskare hålla ofta till här. Den senare håller sig länge över en punkt och fladdrar med vingarna som en tornfalk med den långa näbben nedåtriktad. Plötsligt skjuter han som en kula lodrätt ned i vattnet och kommer så upp med en silverglänsande liten fisk i näbben.

-

21.9.
Torsdag

Kasoma.

Efter frukost gick jag och Schade till byn med ett stort förråd bytesvaror. Hela förmiddagen voro vi sysselsatta med att köpa alla vapen, husgeråd, smycken och andra föremål, som användes av byns invånare, vilka tillhöra Bamhistammen. Större föremål, som jag omöjligt kunde taga med, såsom trumma etc. fotograferades. Denna stam har särdeles vackra pilbågar och stiliga pilar, av vilka en del äro bestrukna med gift, berett av en strofandusväxt. Några flickor buro en stor tennknapp i ena näsborren. De hade utomordentligt vackra utsirade skinnmantlar. Baksidan av skinnet skärs ut i vackra och varierande mönster med en pilspets eller kniv. På en del är dessutom mönstret målat med en röd färg. Robert gjorde en utflykt i kanot norrut längs stranden. Han såg på långt håll en flodhäst. På eftermiddagen var jag upptagen med att etikettera samlingen och efter mörkrets inbrott lät jag tända en stor eld vid vars sken jag kunde avsluta arbetet, som under hela dagen blott avbrutits av måltiderna och en halvtimmes kombinerat sol- och vattenbad i Bangweulu. I morgon bryta vi upp från detta härliga läger.

-

22.9.
Fredag

Manofloden.

Dagsmarsch 10 eng. mil.

Uppbrott kl 7.15. Idag ha vi passerat stora slätter beväxta med torrt gulnat gräs av manshöjd. Ett par sankmarker måste Övervadas. Dessa voro beväxta med papyrus och rörväxter och sågo synnerligen "förhistoriska"ut. Folket sjönk djupt ned i gyttjan, men Robert och jag blevo burna av negrerna. Vi ha nu slagit läger några kilometer från Bangweulu med utsikt över två mindre sjöar, och väldiga kärrmarker. I dag då vi gingo genom det höga gräset kunde vi ej se mer än ett par meter framför oss, knappast det. Gräset slog ofta igen över våra huvuden, så att vi gingo som i en tunnel. På kvällen gick jag ut för att jaga, men bommade på en waterbuck. Några eland och ett vildsvin såg jag även men kom aldrig till skott.

-

23.9.
Lördag

Kavendimusi .

Dagsmarsch 10 eng. mil.

Gick ut vid sextiden för att jaga, men kom ej till skott, såg emellertid några waterbuck skymta fram över det höga gräset. Återvände till lägret som bröts kl 11 f.m. Efter en halvtimmes marsch såg vi ute på de vidsträckta sumpmarkerna en flock på omkring 80 lechwe-antiloper. Jag smög mig i håll för hjorden. Det var ej någon lätt sak, ty gräset var stundom så kort, att jag måste kräla fram som en orm. Jag hade svårt hålla bössan över vattnet. Då och då kikade jag försiktigt upp för att se om jag var i håll. Då jag var på 150 meters håll blev några bockar oroliga och ställde sig att stirra åt mitt håll. Jag reste mig då försiktigt upp på knä, då det var omöjligt att skjuta i liggande ställning på grund av vattnet och gräset. Skottet går, jag ser ej den bock falla som jag siktat på, men hjorden ställer sig och stirrar nyfiket på mig. Jag vill då skjuta ett andra skott, men under krypningen hade ett grässtrå kommit in i mekanismen och jag kan ej ladda om. Det var ej litet förargligt men jag prisar mig lycklig att det ej är buffel eller annat farligt vilt jag skjutit på, för då hade situationen kunnat varit riskabel nog. Jag lyckas till slut peta ut det hindrande grässtrået, men då hade hjorden åter kommit ur håll. Jag kryper ännu en gång i håll och lyckas fälla tre bockar, varav en hade mycket stora och vackra horn. Jag hade krälat i vatten och dy i brinnande sol och var nu rätt trött. Men så kom det ett brev från Robert, som från en höjd hade iakttagit jakten med kikare, att en bock till blivit träffad och nu stupat rätt långt från platsen. Det blev att plumsa på bland gyttjan i vilken jag ibland sjönk ned till låren. Vi hittade dock ej denna bock, trots att Robert var nog hygglig att själv komma och leta. Vi lämnade då kärrmarkerna och hade jag då

varit omkring 3 1/2 timma i kärret. Vi fortsatte så till byn Kavendimusi, dit vi anlände efter solnedgången. Vid framkomsten kände jag mig så smutsig och nedblött med dy och gyttja att jag tog mig ett bad genast utan att vänta på att vatten värmdes. Jag hade strapatserat sedan kl 6 på morgonen och jag kände mig litet febrig, då jag lade mig. Jag tog en dubbeldos kina. Här i trakten finns elefanter, så vi stanna här ett par dar för att jag skall få tillfälle söka skjuta en. I morgon ämnar jag dock vila ut.

Tre lechweantiloper .

-

24.9.
Söndag

Kavendimusi. Höstdagjämning!

Kände mig rätt olustig och förkyld då jag vaknade. Låg därför och läste och sov hela dagen. Jag har nu för första gången sedan vi bo i tält under resan lätit bädda med lakan. Det kändes riktigt luxuöst.

I morogn skall jag ut på elefantjakt.

-

25.9.
Måndag

Kavendimusi.

Före solnedgången stego vi upp. Fries skulle nämligen även ut och jaga. Jag åt en stadig frukost av korv och stekta ägg och begav mig så på väg österut mot den snårskog vari elefanterna bruka beta. Jag hade med mig ett par negrer, som voro vana att spåra elefanter samt några som buro kamera, vattenflaska, lunch etc. Då vi i en timmes tid följt kanten av kärrmarkerna nådde vi bushen. Genast vi kommit in i skogen fick vi se färska elefantspår. Vi följde så de jättestora avtrycken av en av bestarna. Vi hade knappast gått två minuter förrän vi fingo höra något som lät som flopp, flopp. Det var en elefant som slog med öronen. Alla stannade nu och med en neger gick jag mot det ställe därifrån ljudet hörts. Det var ganska spännande ögonblick. Då vi kommit fram till de snår bakom vilka elefanten stått, var platsen tom. Djuren hade försvunnit utan att jag hört deras tramp. Det är förunderligt hur så stora djur kunna skrida fram alldeles ljudlöst. Vi följde nu spåren genom de täta snåren. Här och där låg färska avbetade kvistar, som visade att elefanterna tagit min närvaro med relativt lugn. Nästan överallt påträffades färska eller gamla lämningar efter elefanter. Då vi kommit till någon hög myrstack, klättrade en av negrerna upp på dess topp för att taga en överblick över snårskogens toppar. Även de få höga träd som påträffades fingo tjänstgära som utkikspunkter.

Då jag kröp fram genom snåren väntande att när som helst få se jättedjuren, tänkte jag att min lilla hustru nog skulle vara orolig, om hon visste vad jag hade för mig. Jag hade nyligen talat med två personer (administratorn i Linvingstone samt native comissionaren i Fort Roseberry) som båda närapå fått släppa livet till på elefantjakt. Den ene hade t.o.m. legat mellan en elefants stötbetar, den

andre hade blivit kullkastad och låg en stund mellan elefantens bakfötter. Jag hade ingen med mig att hjälpa mig om jag misslyckades. Jag anser ej mr Schade tillräckligt kallblodig att vara till någon hjälp vid en så farlig jakt, därför gick jag ensam. Länge följde vi spåren men måste till slut uppge hoppet att denna dag få syn på djuren, varför vi återvände hem. På återvägen såg jag på långt håll en hjord lechweantiloper samt sköt en bushburk. Jag hade haft en intressant dag, särskilt roligt var det att se hur mina spårare kunde skilja nya spår från gamla. En avbetad gren synades, var den ännu litet fuktig, där elefanten skavt av barken , då var man säker på att spåret var färskt. När jag återkommit till lägret , möttes jag av Robert, som missmodig berättade, att han även denna gång misslyckats få någon antilop. Det är verkligen synd om honom att han ännu ej skjutit annat än fåglar under denna resa, men en vacker dag kanske han får tur skjuta ett lejon eller en buffel . Sådant kan hända. Idag när jag mötte elefanterna föll mitt hår ned över ögonen. Jag tog då min jaktkniv och skar bort de längsta testarna, men när jag kom tillbaka till lägret bad jag herr Schade klippa mig och nu är mitt simsonhår betydligt reducerat. I morgon bittida skall jag stiga upp kl. 4 för att åter "jaga elefanter".

-

26.9.

Tisdag

Kawendimusi .

Gick ut för att söka reda på elefanterna. Vi ringade västra och södra delen av den bush där elefanterna annars bruka hålla till, men fann ej deras utspår. Vi förstod då att de gå norr eller österut för att dricka. Vi hunno ej mer för dagen utan återvände till lägret. Här fick jag underrättelse om att elefanterna höllo sig nära Panda Point, bushens nordvästra hörn, som begränsas av Bangveulu och Snapula. Här finns en infödingsby, vars bananplanteringar nästan dagligen gästas av elefanterna. I morgon skola vi därför flytta lägret till Panta Point. Såg idag en hartebest och några roantiloper, men ville ej skjuta för elefanternas skull. Det var emellertid mycket roligt att se den egendomliga hartebesten med sitt smala, långa oformliga huvud och krumböjda horn. På eftermiddagen rodde jag och Schade ut till den vidsträckta ön Mbowala, där jag fotograferade några bauchigravar. På gravarna lågo horn och krukor m.m. På en grav låg gnidpinnar för att frambringa gnideld. På en annan stod skelettet av ett paraply! I byn har jag även gjort en massa etnografiska förvärv.

-

27.9.
Onsdag

Panta Point.

Dagsmarsch 7 eng. mil.

Vid soluppgången gick jag åtföljd av spårare och bössbärare för att söka efter elefanterna. Vi funno talrika spår från föregående natt men ej några färska. Vid Panta Point stannade jag på en lämplig lägerplats ej långt från en by vars invånare äro bauchi och batwas. De senare ha flyttat från träsket till fastlandet. Vi äro alltså nu på den gräns där bauchi och batwas mötas. Panta är en udde som begränsas av Bangweulu i norr och Luapula i öster. Den strand på vilken vi befinna oss är rätt hög, cirka 7 meter, medan öster om Luapula Bangweulus stora sumpmarker sträcka sig längre än ögat kan nå. Det är i dessa kärrmarker och papyrusträsk som batwas bo. Sina hyddor lära de bygga på sammanbundna knippen av papyrus.

Robert och Schade anlände senare. Robert var arg på Schade för att Schade skjutit en lechwe som Robert smugit sig på. Robert lär ha givit Schade ordentligt på pälsen och det gjorde Schade mycket gott. På kvällen voro några spårare ute för att söka reda på var elefanterna höllo till. De fingo syn på hjorden som bestod av fem djur, två hanar och tre honor. Men elefanterna hade tyvärr fått se dem och begivit sig på flykten. I morgon skall jag åter ut på elefantjakt, men sen hinner jag ej ägna mer tid åt dessa elefanter, som nyligen varit jagade och därför äro så skygga att det är mycket liten utsikt att få skott på dem.

-

28.9.
Torsdag

Panta Point.

Vid soluppgången gick jag åter ut efter elefanterna. Efter fyra timmars marsch funno vi färska spår. Dessa följdes. Här och var voro träd avknäckta som tändstickor av kolosserna, men de hade tydligen ej givit sig tid att äta, ty avbetade kvistar saknades nästan alldeles. En elefant hade råkat köra ned foten i en fallgrop för antiloper. Det hade ytterligare skrämt de förut så skygga djuren och det fanns nu knappast något hopp att påträffa dem. . Spåren följdes emellerti till klockan elva då jag åt lunch. Vi hade glömt tändstickor och bärarna hade ej några av sina drillelddon med sig. De togo då helt enkelt ett pilskaft, vilket drillades mot en gammal pinne de togo på marken bredvid sig. Efter cirka fem minuters energiskt drillande, varunder de omväxlande och i tur och ordning skötte drillningen, hade de verkligen eld. Med de riktiga drillelddonen tar det ej mer än en knapp minut att få eld. Det var emellertid intressant att se , att vildar verkligen kunna gnida eld med första bästa pinnar de få tag i. Efter lunch fortsatte spårningen en stund, men måste till slut uppgivas, och vi återvände till lägret vid tvåtiden. Frånräknat en timme hade jag då varit igång sedan klockan 6. I de täta snåren hade jag krupit mellan lianer och grenar, där marken var öppnare hade vi gått med tävlingsfart, men så tränad är jag nu (peppar,peppar!), att jag ej var det minsta trött efter jakten.

På eftermiddagen var det dans i byn. Jag och Robert gick dit och jag tog en hel del fotografier av dansen. Robert ville visa mig en massa flodhäst- och krokodilskallar, som han hittat. Vi gingo dit. Det var en liten öppen plats vid stranden av Snapula, beskuggad av täta träd. Där låg ordnade i högar eller bågar ej blott

[redacted] flodhäst- och krokodilskallar utan även diverse horn. Några av skallarna voro nästan begravda i marken och delvis förmultnade, andra voro av nyare datum. Jag tror helt säkert att det är en offerplats eller ett begravningsställe vi kommit på. I morgon skola vi fortsätta söderut mot den plats där vi skola förlägga huvudlägret, men då vi längre fram återkomma hit, skall jag närmare undersöka denna högst egendomliga tillställning, som med alla sina grinande skallar, nästan har något skrämmande över sig. Jag gjorde idag även en del inköp från de batwas som bo i byn här tillsammans med bauchis.

-

29.9 Makave.

Fredag, Mikaeldagen.

Dagsmarsch 10 eng. mil.

Avmarscherade halv åtta. Schade såg ett par bufflar, men de försvunno snart i gräset. Anlände vid tolvtiden till denna by, där vi slogo läger ett gott stycke söder om hyddorna. Här bo babisa och vi ha redan gjort några förvärv.

-

30.9.
Lördag

Makwas by .

Dagsmarsch 8 eng. mil.

Bröto upp vid sjutiden och anlände hit vid halvelvatiden. Här skulle huvudstationen förläggas, men vi funno ingen lämplig plats för längre uppehåll, så vi gjorde blott iordning ett provisoriskt läger under ett skuggrikt träd. Från babisabyarna i närheten gjordes en del förvärv. Erhöll underrättelse från infödingarna, att elefanter uppehålla sig en halv dagsresa härifrån, men jag vill ej taga någon tid ifrån mitt arbete här, som blir det viktigaste under hela resan.

1.10

Söndag

Mlakwa.

Dagsmarsch 9 eng. mil.

I morse badade jag först och rakade mig sedan samt tog rena kläder. Fries gjorde detsamma, så vi kände oss båda helgdagsfina. Efter frukost togo vi en låda med lunch med oss samt gingo ut för att se om Kapatas östra strand erbjöd en lämpligare lägerplats än den vi nu har på den västra. Efter en halvtimmes vandring anlände vi till Kanindas by, bebodd av babisa. Utanför byn fanns några hyddor, som beboddos av ilandflyttade batwas, men som dessa tillägnat sig babisas sätt att leva erbjödo de föga av intresse. På andra sidan Kamindas fing vi ute i träsket se några små gräshyddor. Det var det mystiska träskfolkets bostäder.

De själva hade redan tagit till flykten, nu döljande sig bland säv och vass. Jag sade mina svarta följeslagare att stanna, så skulle jag själv gå ned och undersöka träsket. Fries bad jag även hålla sig bakom, så att jag först gick ensam. Jag trodde, att obeväpnad som jag var , träskfolket ej skulle hysa rädsla för mig. Marken blev allt sumpigare och sumpigare, men jag fortsatte, och snart stod jag vid de små gräshyddorna. De voro uppförda på en litet torrare plats i träsket, men även inne i hyddorna var marken så fuktig, att den typiska vattenväxten sagittiaria växte inne i hyddan invid väggen. Litet längre ute i träsket stod ytterligare några hyddor alldeles omgivna av vatten och dy. Där stodo några människor och betraktade mig. Det var batwas, och de kände sig säkra, ty till deras hyddor kunde jag inte komma utan båt. Jag höll upp en binge vackra, vita pärlor och vinkade. Men ingen kom. Jag fortsatte emellertid att vifta med mina pärlor. Under tiden hade jag ropat på Robert, som kommit ut till mig, så vi voro två. Efter en halvtimmes väntan stötte en smal kanot ut.

och en gosse kom över till oss med en båge, som jag tillbytte mig för pärlor. Gossen for tillbaka och vi avlägsnade oss. Det var mitt första sammanträffande med träskfolket. Efter lunch återvände vi till träsket/ Några babisa följde oss nu. När vi kommo mitt för de små hyddor varifrån gossen stötte ut med kanoten, sågo vi en batwagumma med kanot. Babisa ropade till henne att komma över med kanoten, så att vi kunde fara över till hyddorna. Men hon stakade sin väg utan vidare. Vi gingo längre ut i träsket i hopp om att på något sätt kunna taga oss över till hyddorna. Men snart voro vi omgivna av bubblande dy och det var omöjligt att taga ett steg längre utan att försvinna i dyn. Då kom samma gosse med sin kanot. Jag vinkade åt honom och han kom till mig. Kanoten var så smal att jag ej kunde sitta i den utan måste ligga på knä. Det var mer en vattenskida än en kanot och så vinglig, att jag som är så van vid kanoter knappt kunde hålla balansen. Genom dyn stakade han dock ensam fram mig till hyddorna. De voro ej byggda på torr mark utan på en gungflyartad bildning i själva träsket. Runt om och invid hyddorna låg dy och gyttja och vattenväxter såsom papyrus växte genom hyddornas väggar. Endast ett fåtal män, kvinnor och barn syntes till och med dessa öppnade jag byteshandel. Naturligtvis skedde all handel genom byte. Innan jag lämnade den vinkade jag ett stycke tyg om en liten årsgammal unge och det vann tydligen moderns hjärta. Jag vände så tillbaka till fastlandet och återvände sedan tillsammans med Robert till lägret. Detta var den hittills mrökligaste dagen under resan, fast det i min dagbok förefaller tämligen ointressant. Men jag är så trött och moskiterna äro besvärliga, så att jag har svårt att samla mina tankar.

Träskfolket, vars existens betvivlades t.o.m. av kuratorn för kapmuseet, har jag idag sett, och de leva på ett så märkvärdigt sätt, att jag vet, det mina undersökningar, om jag blott kan utföra dem , äro av största vikt.

-

2.10
Måndag

Mlakwa.

Har varit sysselsatt med inköp av etnografika från babisa. Robert och jag gjorde en utflykt till östra stranden, där vi utsågo ny lägerplats. I övermorgon flytta vi nog lägret dit. Avsände åtta bärare till Fort Roseberry för att köpa bytesvaror. De medförde även ett brev hem.

-

3.10.
Tisdag

Mlakwa.

Etiketterade samlingarna på förmiddagen. Gick sedan till vår blivande lägerplats på halvöns östra sida, där jag visade Schade var vi ville ha vårt tält. En del bördor fördes dit redan idag och Schade har flyttat dit för att ordna för lägret. Robert och jag åto middag ensamma utan Schade, vilket vi högligen njöto av. Våra tjänare dukade bordet med blommor som en sorts demonstration mot Schade, som även av dem är ytterst illa omtyckt.

-

4.10
Onsdag

Lägret söder om Kamindas.

I morse flyttade vi lägret hit. Under ett lummigt träd äro Roberts och mitt tält upsatta med dörröppningarna mittemot varandra, så att vi kan se in i den andres tält när vi ligga i sängen om natten. Därigenom försvåras ett eventuellt överfall på en av oss. Ett gott stycke från våra tält är Schades uppsatt, även det under ett skuggigt träd. Schade ligger idag rätt svårt insjuknad i feber. Kring våra tält skall i morgon ett gemensamt stängsel uppsättas - även till skydd mot lejon eller vildar - så att vi få vara ifred - samt kringvardera tältet, en ränna gräves , så att i händelse regntiden infinner sig medan vi äro här, vattnet ej forsar in i tälten utmed marken. En lövhydda att äta i skall även anordnas. Mitt tält är mycket hemtrevligt. På ena sidan står sängen med moskitonät, utmed den andra står mina järnlådor och kappsäckar med kläder etc. På tältväggen hänger min egen älskades änglalikt vackra bild. Den extra regnduken över tältet skjuter fram ett stycke framför dörröppningen, och där har jag mitt bord med skrivdo och böcker. Robert har även ordnat trevligt åt sig och vi äro bägge belåtna med lägerplatsen, med undantag att Robert ej tycker floran är särdeles omväxlande i närheten av lägret.

Hittills har jag ej sett en droppe regn falla sedan vi lämnade Kap. Temperaturen börjar nu bli varmare c. 30° [redacted] i skuggan om dagarna och cirka 13° om nätterna. Det är dock ej så långt till regntiden börjar och mörka moln äro ibland synliga.

-

5.10

Tisdag.

Lägret vid Kamindes.

Dagsmarsch 2 eng. mil.

På morgonen lät jag uppföra inhägnaden till Roberts och mitt tält. Inom denna inhägnat är även uppfört ett regnskydd av grenar och gräs för att hysa mina etnografiska samlingar. På förmiddagen gjorde jag även en del inköp, gjorde studier och tog fotografier i babisabyn, där jag bla. fick tillfälle åse hur taken till husen tillverkades och pålades. Efter lunch gjorde jag en utflykt i kanot i träsket och besökte flera batwabyar, där fotografier togs och samlingar gjordes. Detta träskfolk är det märkligaste folk jag någonsin sett och jag skall längre fram, när jag lärt känna dem bättre, beskriva dem i min dagbok. För att se hur sank marken var inne i hyddorna, stack jag ned en trubbig käpp i marken. Den gick utan svårighet ned så lång den var, nämligen en och en halv meter. När jag frågade efter de näckrosrötter de äta, dök en batwa ned i vattnet, där han var en lång stund och kom så upp med roten i handen. Jag skall längre fram genom att ordna en dykningstävlan se hur länge de kunna vara under vatten. Schade är fortfarande ganska dålig. Robert och jag åto därför middag ensamma. Vi fingo en riktig festmiddag - demonstration från kocken - och efter kaffet sutto vi länge och pratade i månskenet.

-

6.10
Fredag

Lägret vid Kamindas.

I natt föll några droppar regn, de f rsta sedan vi lämnade Kap. Schade var i natt mycket dålig och sade sig ej hava sovit en blund. Han fick aspirin i morse och sov då litet på förmiddagen. Idag kom två babisanegrer till lägret för att uppföra en dans till vår ära. De buro skramlor om benen och två srkamlor i bältet. Under vilda vridningar och stampningar dansade de kring till takten av tre trummor, som trakterades med passion av andra negrer. De sjöngo även och höllo små dialoger efter bestämda regler. Det var mycket intressant. Efter dansen köpte jag hela dansattiraljem till min samling. I eftermiddags var jag åter ute i träsket hos batwas.

-

7.10

Söndag, Heliga Birgittas dag

Lägret vid Kamindas.

Tog på morgonen ett välbehövligt bad samt rakade mig. Mitt tält sopades, rena lakan lades i sängen och själv tog jag rent från topp till tå. Genom mina besök i infödingsbyarna var det nämligen ej utan, att jag bar på vissa rätt obehagliga småkryp, men nu tror jag att jag gjort mig av med dem. Peppar, peppar. Robert och jag gjorde sedan en intressant utfärd i kanoten till några batwabyar, där jag gjorde mätningar och undersökningar. Jag tror mig nu ha mina samlingar nästan fullständiga, så att jag nu kan ägna min tid huvudsakligen åt fotografering och studier av folkens liv. Tyvärr börjar dagarna bli rätt mulna och det är ej bra fotograferingsväder. På kvällen läste jag om Heliga Birgitta i svenskarna och deras hövdingar.

-

8.10

Söndag

Lägret vid Kamindas.

På morgonen tog jag ett härligt varmt bad. Var sedan sysselsatt med läsning etikettering och katalogisering av samlingarna. På eftermiddagen var jag i Kamindas by och ritade av väggmålningar. Schade är idag bättre. I natt föll åter några droppar regn och åskan har mullrat svagt.

-

9.10
Måndag

Lägret vid Kamindas.

Arbetade med samlingarna samt ritade av väggmålningar i Kamindas. Jag har nu ritat av hela väggdekoreringen å en hydda. Schade fortfarande dålig och klagar över smärtor i huvudet. Han tror det är varbildning över näsan. I dag har åskan mullrat och några droppar regn faller just nu kl. 7.

-

10.10.
Tisdag

Lägret vid Kamindas.

Igår kväll när jag som bäst tänkte försöka att somna, fick jag höra sång, som kom närmare och närmare. Det var de bärare, som vi sänt till Roseberry för att köpa bytestyg och som anlände flera dagar tidigare än som väntat. Det blev några spännande ögonblick innan vi visste om de också medförde post. Döm om min glädje, när jag fick flera brev från min lilla hustru och svenska tidningar från generalkonsul Rosenlund. Länge låg jag sedan och läste och njöt av den hemkänsla som brev och tidningar beredde mig. I morse drack jag kaffe på sängen, där jag länge låg och läste brev och Svenska Dagbladet och åt rostade jordnötter. Jag såg i Svenska Dagbladet en artikel om jaktstugan med porträtt av min stuga och min lilla hustru. Jag erhöll också igår kväll ett separat av min uppsats om offerplatsen vid Kiljakroika, och gläder det mig mycket, att mitt manuskript, som avsändes från Maeira kom fram till Ymer. Idag har jag varit ute hos batwas och fotograferat väldeliga, då det för ovanlighetens skull var solklart. Tills för fjorton dagar sedan sågo vi sällan ett moln, men nu är det nästan aldrig klart väder. På kvällen inventerade jag proviantlådorna.

-

11.10
Onsdag

Lägret vid Kamindas.

Har varit sysselsatt med samlingarna samt inventerat utrustningen Åskan har mullrat idag. Två budbärare sändes idag till Fort Roseberry för att hämta brev.

-

12.10
Torsdag

Lägret vid Kamindas.

På morgonen åsåg jag hur batwas fångade fisk genom att förgifta vattnet. Dagen förut hade kvistar och blad av en giftig legumenos stötts nästan till mos. Detta tillgår så, att kvistarna läggas i en fördjupning i den hårda marken liksom i en mortel. Några personer, vanligen barn, stöta i hålet med stora mortelstötar av trä. Allt detta var undanstökat igår och idag bars den gröna giftiga gröten ned till stranden i två glesa korgar. Vid stranden av den öppna sjön - själva stranden var beväxt ett trettiotal meter ut med låg säv samt var mycket långgrund - tog två batwas var sin korg och gick ut i det långgrunda vattnet ösande upp vatten i korgarna. Vattnet strömmade då ned genom gröt och korg i sjön. När vattnet passerat korgen var det alldeles grönfärgat. De började att skölja cirka 15 meter från stranden och gick så närmare och närmare. När vattnet, som passerade korgen, ej längre var grönt, kastades gröten i sjön och männen gick upp på stranden. Efter fem minuter flöto de första fiskarna upp. De voro mycket små och levde ännu fast voro alldeles utmattade, så att man lätt kunde taga dem med handen. Ju längre tiden led, ju ~~längre~~ ~~större~~ flera och större fiskar flöto upp. Alla batwas, cirka ett tjugutal, gingo nu i vattnet och plockade upp de uppflytande fiskarna. Efter tre kvart flöt ej fler upp, men då voro 119 fiskar fångade. Arealen av det förgiftade vattnet var omkring 20 meter lång och 15 meter bred och å detta område voro nog alla fiskar döda. De mindre fiskarna användes som agn, de större till föda, utan att det är någon fara för den som äter desamma. Men av de av vårt folk som ätit av de förgiftade fiskarna äro de flesta mycket dåliga i magen, de äro riktigt ynkliga, och jag tror trots infödingarnas försäkran, om motsatsen, att på så sätt fångad fisk inte är nyttig an-

nat ön för den som sedan ungdomen varit van vid sådan föda. På kvällen framkallade Robert och jag en packe film från min teleskåpkamera för att se om filmen tagit skada av hettan. Detta var dock ej förhållandet som väl är. Peppar, peppar.

-

13.10
Fredag

Lägret vid Kamindas.

Idag är det fyra månader sedan jag lämnade Rockelstad och tre månader sedan vi anlände till Kap. Robert och jag togo lunch med oss och gjorde en härlig utflykt i träsket. Vi åto lunch på en liten holme beväxt med papyrus, men den var så sank att vi måste göra som batwas och lägga varvtals med papyrus på marken för att ej sjunka ner i dyn. Vi åto, rökte, drack te och läste Stockholms Dagblad och hade en riktigt trevlig dag. På kvällen framkallade vi en rulle till våra amerikanska kameror och även den var i oskadat skick.

-

14.10 Lägret vid Kamindas.

Lördag

Tog på morgonen ett varmt bad och rakade mig. Ordnade så mina saker för uppbrottet härifrån, som skall äga rum i övermorgon. Det blir härligt att åter få tåga mot norr, fast vi haft en härlig tid här. På eftermiddagen mötte jag babisa samt ritade av målningarna på hövdingen Kamindas hydda. En storm bröt lös strax före mörkningen. Den var mycket häftig men av kort varaktighet. Tälten stodo sig gott. Vi åto en trevlig middag i mitt"etnografiska skjul", där vi skyddades för stormen. Länge sutto vi där och pratade. Askan gick och blixtarna lyste upp landskapet. Ett väldigt eldsken från en gräsbrand bidrog till ljuseffekten, men avtog märkvärdigt fort.

-

15.10
Söndag

Lägret vid Kamindas.

Fingo kaffe och mani på sängen och låg en stund och läste tidningar. Gick så till kamindas och fullbordade ritningen av ornamenteringen på kamindas hydda. Avlönade Schade, vilken visade sig vara en fullfjädrad jude, då han under olika omsvep gjorde anspråk på ersättning för allt möjligt. Jag måste betala utan att knussla för att vara viss på att han skulle föra samlingarna välbehållna till järnvägen och där styra om deras inpackning för den långa färden till Sverige över Kap. Då vi i morgon styra kosan mot norr och hemmet och lämna denna plats, bör jag, innan jag slutar dagens anteckningar, giva en kort beskrivning över batwas och deras liv. Men först skall jag stoppa mig en pipa för att klara upp intelligensen.

Batwas, som jag kommit i beröring med, bo i träsken å Kapatahalvöns östra sida, d.v.s. väster om Luapulas utflöde ur Bangweulu. De bebo även det stora papyrus-träsket öster om Luapula till cirka en fjärdedel av träskets utsträckning. De östliga trefjärdedelarna av träsket bebos av ett annat träskfolk, Waunga, som lära leva ett liknande liv som batwas, fast en waunga, som är min bärare och fått följa mig till Batwa påstår att waunga ha mycket bättre hyddor. Fiendksap råder mellan de bägge träskfolken och min waunga sade att han skulle bliva dödad, om han ensam begav sig in i batwas del av träsket. Batwas ha ända till de sista åren varit så skygga, att ingen vit har fått se dem. Har en vit i kanot begivit sig in i träsket hava batwas hoppat i träsket och dolt sig bland säv och vass. Kapmuseets kurator betvivlade t.o.m. att något folk levde i träsket och sade att hela deras tillvaro var en myt. Även då vi för första gången besökte en batwaby flydde folket

in i träsket (se dagboksanteckning för den 1.10). De bo på små sanka öar i träsket, så sanka, att de måste lägga varvtals med papyrus och grenar på marken för att ej sjunka ned för djupt i dyn. Trots dessa extra pålägg på "öarna" är marken omedelbart intill hyddornas väggar så sank, att man ofta sjunker ned till fotknölarna i gyttja. Inne i hyddorna är marken så sank, att man lätt var som helst fullständigt kan köra ned en trubbig meterlång käpp. Så typiska sumpväxter som papyrus och en sagitaria, växa med förkärlek upp genom hyddornas väggar (se fotografier). Öarna ha i allmänhet inte större yta än 500 kvadratmeter, oftast äro de blott hälften så stora, åtminstone dem jag sett. De omgivas av papyrus och säf genom vilken batwas skära gator eller rättare sagt kanaler för sina kanoter. Hyddorna äro bikupformiga av 2 till 2,40 m. i diameter och 2 till 2,20 m. höjd. Dörren är 75 till 85 cm och gjord av sävstrån hopflätade med bast (se samlingen nr 70) Stommen till hyddan utgöres av grenar eller rör, som med grovändan nedstickas i dyn och sammanknytas upptill. Mellan dessa påknytes andra rör snett uppåt och detta täckes med gräs. Mitt i hyddan uppgöres elden. Sovplatserna täckas av en matta av ituspjälkade, tämligen grova rör på vilken lägga en finare matta av rör. Karlarna gå nakna utom några små skinn, som hänga fram och bak i bältet, som ibland snos av pytonormens skinn. Deras bågar och knivskaft äro ofta klädda med ormskinn. Pilarna ha nästan alltid hullingar och en del äro förgiftade. Några pilar äro ett stycke bakom spetsen försedda med en liten påbunden tvärslå , för att pilen om den missar målet , skall fastna i säven och ej skära sig genom stråna ned i vattnet. Långa spjut med lamettformig spets och rörskaft användes vid jakt på antiloper. Flodhästharpuner med flöte och lös järnspets äro också i bruk. Kvinnorna bära långa mantlar av skinn med håret inåt. De förfärdigas från skinnet av lechwa- och ritatungaantiloper och har den hårlösa sidan vackert ornamenterad med inskurna och färgade mönster.

Eld drillas med små pinnar. De leva av jakt och fiske, det senare sker med nät, metspö, långrev och gift (se dagboksanteckningar för den 12.11) Deras kanoter, vilka de paddla stående äro mera lika vattenskidor än kanoter, ty de äro ofta så smala att ej ens min smala sits får plats i dem utan jag måste stå. Kanoterna förfärdigas genom att urholka en trädstam. Jag har så mycket att skriva om dem, men det är hopplöst att göra det nu, ty jag känner mig ointilligentare än vanligt och då är det ej lönt fortsätta. Vill endast nämna, att jag är den förste vit, som besökt dessa batwabyar i träsket. Några andra byar i träsket ha besökts av en utterjägare och ett par andra vita, men ingen beskrivning förefinns på detta folk. Mina fotografier och beskrivning från deras byar och liv bör därför vara av stort värde liksom den fullständiga etnografiska samling från batwas, som nu sändes till Sverige.

-

16.10
Måndag

Läger nära Kapatahalvöns landfäste.

Dagsmarsch 11 eng. mil.

Tidigt i morse skedde uppbrottet mot norr. Schade hade haft en svår natt och kräkts mycket. Han gick i förväg, men vid kaminadas by hunno vi upp honom. Han sade ingenting, så Robert och jag fortsatte till de överenskomna lägerplatsen för natten, belägen vid den punkt, där gångstigen till Roseberry tar av från stigen till Panta. Schade hade nämligen nu sitt eget folk för att transportera våra samlingar till Bwana Mkubwa för att där inpacka dem för vidare befordran till Sverige via generalkonsulatet i Kap. Då vi slagit läger kom det bud, att Schade ej orkat fram. Som vi redan beställt kanoter emot oss i Panta, ville vi ej fördröja resan med att vänta på honom. Vi sände därför bud till honom att vi ej skulle bryta upp i morgon förrän kl. 1/2 9 och att vi hoppades, han skulle ha hunnit fram till oss före dess.

-

17.10
Tisdag

Panta.

Dagsmarsch 8 eng. mil.

Vi avmarscherade på utsatt tid, utan att Schade låtit höra av sig, varför jag sände ett brev till honom med förfrågan hur han mådde. På vägen hit sågo vi en massa gamar kretsa över en punkt i skogen. Vi gingo dit och funno några lämningar av ett vildsvin, som ett lejon dödat för två nätter sedan. Avtrycket av lejonets tassar kunde tydligt urskiljas i sanden. Då vi vid elvatiden anlände hit och fått lägret färdigt, fingo vi efter en stund höra väldiga skrän från byn. Vi rusade dit i tron att det var något slagsmål, men till vår glädje fingo vi se sju kanoter och en präktig roddbåt av stål komma roende upp för Snapila. Det var denna syn som uppväckt infödingarnas intresse, vilket givit sig luft i de skrän vi hört. Båtarna kommo för att föra oss över till Chini och det är tre hedersmän till missionärer, som bo på ön, som på min begäran sänt kanoterna. Stålbåten var en angenäm överraskning. Jag fick bud från Schade, att han hade svår feber och att han låter ställa i ordning en hänåbår för att bäras under sin färd mot järnvägen. Det är tråkigt att behöva lämna honom när han är så sjuk, men vi kunna ej fördröja hela expeditionen för hans skull. Förresten skulle vi ej kunna hjälpa honom, ty han har medicin själv.

-

18.10
Onsdag

Lwanamburo, Chini.
Båtfärd 18 eng. mil.

Kl sju löpte vår flottilj , bestående av stålbåten och sju stora kanoter, ut från Panta i Snapulafloden. Efter en kort rodd uppnåddes Bangweulu och kl. halv ett anlände vi till Mwanamburu på ön Chini. Då vi fått i land alla sakerna och vi vandrade genom byn, hälsade oss befolkningen med de vanliga handklappningarna, men dessutom fingo vi här en ny sorts hedersbetygelse, som bestod i att kvinnorna sprungo framför oss bredvid oss och dansade. Vi sökte ut en bra lägerplats under en stor fikus. På aftonen gick jag ut och sköt duvor till mat. Då jag återkom, fann jag hövdingen på visit. Han medförde som gåva ett får, en tupp och en stor korg mjöl. Ett tjugutal av våra bärare, som ej fingo rum i kanoterna, fingo gå över träsket till ön - en mycket besvärlig väg.

5 duvor.

-

19.10
Torsdag

Missionen Santa Maria,
ön Chirni.

Dagsmarsch 9 eng. mil.

Idag ha vi gått tvärs över ön från sydväst till nordost. Vid middagstiden anlände vi till missionen, men bördorna komma senare, då de roddes runt ön. Vi blevo på det vänligaste mottagna av missionärerna två "pére blanche" och en broder. De bjödo oss på lunch och middag, till den senare fingo vi jordgubbar! Det var riktigt trevligt att åter få sitta till bords med vita, vi hava ej sett en vit på en månad och missionärerna voro så vänliga och gästfria. Vi lågo dock i våra tält, ty de hade ej någon plats att sova i själva missionshuset.

I morgon skall vi ro tvärs över Bangweulu till Msombo, som ligger på sjöns norra strand. Det kom visserligen en messenger i dag med bud, att båten skulle genast föras till någon annan plats , där den behövdes, men som det skulle vålla oss stor tidsförlust att avstå från båten beslöto vi på fädernas förslag att använda båten först. Tack vare fädernas myndighet gick capitanen med härpå. Vi äro fäderna stor tack skyldiga för denna tjänst.

-

20.10

Fredag

Ntombo.

Båtfärd 22 eng. mil.

Bevistade mässan kl. 6. Det var endast ett fåtal infödingar närvarande och dessa gäspade och sågo föga intresserade ut, så det tycks som om missionärerna hade ett mycket svårarbetat fält här. Efter att ha ätit frukost hos fäderna, togo vi avsked av dessa vänliga, hjälpsamma människor. Kl.1/2 8 lämnade vår flottilj Chirni. Ett trettiotal av bärarna måste på grund av bristande antal kanoter kvarlämnas. Några skulle söka anskaffa kanoter och samma dag komma efter till Ntombo, men flertalet få först fara över till fastlandet mitt emot Santa Maria och sedan gå till Luvingo. Vi hade en härlig överfärd. Våra tolv roddare arbetade så energiskt, att jag aldrig sett något liknande. De paddlade med hastiga, kraftiga tag utan avbrott i fyra timmars tid. Det är rätt svårt att landa på den norra stranden av Bangweulu, ty stora sumpmarker sträcka sig långt ut i sjön. Allt vårt folk fick ibland hoppa i och draga båten genom gyttja och sand. Vid fyratiden hade alla kanoterna anlänt och det kändes skönt ha fått hela utrustningen över Bangweulu.

-

21.10
Lördag

Mutale.

Dagsmarsch 9 eng. mil.

Då vi i morse lämnade Mutale kommo vi snart in på en snörrät upphuggen väg, som gick i det närmaste i nordlig riktning. Under vägen mötte vi en engelsman, anställd i African Lakes Comp., och som nu var på väg till Bangweulu. Han bars i en hängmatta av en massa negrer. Bland annat berättade han för oss att den tyske löjtnanden Graetz' expedition, som utmed Schambesi skulle framträngа till Bangweulu, förolyckats. Löjtnant Graetz och hans ende vite följeslagare, en fransman, hade skadskjutit en buffel, som de förföljde in i högt gräs. Buffeln anfall där och dödade fransmannen och skadade löjtnant Graetz mycket svårt. Han fick bland annat sin käke krossad. Löjtnant Graetz fördes av sitt folk till Kasame, där det finns några vita, men hans käke kan ej lagas förrän han kommer till någon ort, där det finns någon skicklig kirurg. Så han nu måtte plågas, stackare!

Vi hade sedan lång tid tillbaka gjort upp att de fyra punchhalvorna som vi medförde skulle drickas vid följande tillfällen. Den första då vi avslutade vårt arbete vid Bangweulu samt lagt en dagsmarsch mellan sjön och oss. Den andra då vi för första gången få syn på Taganyika. Den tredje då vi passera ekvatorn och den fjärde på julafton, oberoende var den kommer att firas.

Vi hade således rätt att ikväll tömma den första halvan, något som länge hägrat som ett eftersträvansvärt mål. Redan igår afton syddes ett fodral av filt i vilken halvan hängdes. Vatten hälldes på filten, och genom avdunstningen nedbringades temperaturen.

Hela aftonen igår och under marschen idag fick punchen hänga och avkylas och under marschen idag nedpackades den dyrbara flaskan i ett isolerande lager, för att sedan vi tältat, åter hänga och slänga i avdunstningsfodralet.

Till middagen fingo vi:

Anjovis med stekta ägg och rostat bröd

Hönssoppa

Stekt lamm med ris

Inlagda pärom

Bananer (färska)

Kaffe

SVENSK PUNSCH S:T ERIC

Cigaretter Pipa

Det smakade! Under middagen dracks vermouth och sodavatten. Skålar sändes för Sverige, våra hemvarande, vårt goda kamratskap under resan m.m. Studentsången och fosterländska sånger ljödo i den stilla natten. Det var verkligen stämning på det hela.

-

22.10
Söndag

Kuta.

Dagsmarsch 16 eng. mil.

Avmarsch kl.8 och anlände till byn Tungat kl. 10. Det var en stor by och hövdingen såg ut som en riktig pamp. Det hindrade dock ej att han för att visa sin ödmjukhet för oss stora vita hövdingar bokstavligen rullade sig i stoftet framför våra fötter. Här liksom i Mutale rekryterade jag en del nytt folk, då jag i Suvingo måste avbetala och hemsände största delen av mitt gamla folk. Endast 27 av mina 120 bärare fortsätta med mig till Abercon. Det är emellertid märkvärdigt, att de efter sin långa tjänstetid vill förnya sitt kontrakt, någonting som native comissionaren i Roseberry ej trodde skulle bliva fallet. Efter en varm och törstprövande marsch anlände vi vid tvåtiden till Kuta, där läger slogs och rekryteringen fortsattes. På kvällen kom en deputation från Tungati, som överlämnade ett får och en massa mjöl som gåva från hövdingen. I gengåva sände jag honom en filt och en fez.

-

23.10
Måndag

Luvingo.

Dagsmarsch 19 eng. mil.

Som jag under föregående marsch sett att bördorna voro mycket ojämnt fördelade och att somliga ej ens buro halv börda, gav jag order om att ingen fick avmarschera idag förrän jag sett hans börda. Alla bördor lades i en lång rad, lämpades till lagom tyngd, varefter jag ropade upp var och en och tilldelade honom hans börda. Vi anlände hit vid ettiden. Mr Sandford, som är commssionar här, var ute på en distriktsresa, så här finns f.n. ej någon vit man. Suvingo ligger på en höjdsträckning med vidsträckt utsikt över skogarna söderut. Mr Sandfords hus är byggt av tegel, slaget här, och har en trevlig veranda. Det ser ut som en typisk engelsk villa. Kring byggnaden finns en park med gräsmattor och raka, breda gångar, kantade med små termitstackar, som ersätter de annars brukliga stora trädgårdssnäckorna eller kantstenar. Det gör ett märkvärdigt intryck att så här mitt inne i Centralafrika råka på ett fullt europeiskt hem. Men nästan överallt var det finns engelsmän, finner man , att de förstå skapa sig ett stycke England, mitt i obygden. Innan vi kommo fram till själva Luvingo, passerade vi flera negerbyar. Här fingo vi för första gången se hövdingen hava en med höga palisader avskild del av byn. Sedan jag badat, blåste jag i mitt jägarhorn till samling samt avlönade den del av mitt folk, som skulle återvända. Allt gick bra, och de voro mycket nöjda. Deras ordinarie lön är 5 shilling i månaden, dock i detta fall 15 shilling, då det är tre månader sedan de lämnade sina hem för att gå till Bwana Mkubwa och träda i min tjänst. Som de skött sig bra och jag dessutom ville få lätt att värva folk hastigt fingo de 20 shilling var och några synålar. I morgon ligga vi kvar här för att ordna bördorna och fullborda rekryteringen. Den svarta capitan, som under mr. Sandfords frånvaro förestår sta-

tioner, tror sig kunna skaffa det folk jag behöver, så att vi kunna avmarschera härifrån i övermorgon. Denne capitan heter Peter och är en mycket försigkommen neger, som kan läsa och skriva utmärkt. Han gav oss en del grönsaker och några jordgubbar, varför han erhöll gengåvor. Ikväll vill ingen av vårt folk sova ute, ty förra månaden tog ett lejon en karl här alldeles inpå stationen. De fingo därför gå och sova inne i negerhyddorna.

-

24.10

Tisdag

Suvingo.

Idag har jag varit sys elsatt med att inskriva bärare samt fördela och ordna bördorna. I morgon äro vi klara att avmarschera.

-

25.10
Onsdag

Malolo.

Dagsmarsch 15 eng. mil.

Klockan 6 i morse började jag väga upp de sista bördorna. Alla bärare hade infunnit sig ordentligt och efter fördelningen av bördorna visade det sig, att jag hade mer folk än jag behövde. Några avskedades därför med bibehållen matranson för en vecka. De voro mycket nöjda. Kl. halv nio lämnade vi Luvingo. och vid tvåtiden anlände vi till Mololo. Vägen har även idag gått snörrät mot norr. Landskapet var enformigt med brända torrskogar. I kväll ha vi låtit uppföra ett lejonskydd av grenar kring tälten. Här i trakten finns nämligen mycket lejon, Och som nämnts ha de nyligen dödat en karl i Luvingu.

Robert gick i afton ut för att jaga. Det har kommit bud att han har skjutit en roantilop. Det var roligt. Han har så länge förgäves sökt skjuta en antilop och detta är hans första. Jag har dukat vårt middagsbord med gula orchidéer och trädormbunksblad, så det ser trevligt ut. Jag hoppas han kommer snart. Jag var ute med hagelbössan och sköt en rapphöna och en duva, så vi få fågel i morgon till lunch. Märgbenen av Roberts antilop kommer att smaka! Nu är det kolmörkt och Robert har ännu ej anlänt. Jag har låtit göra en stor lägereld på var sin sida om tälten och lägret ser så hemtrevligt ut. Nu har Robert anlänt och vi ha avätit vår middag med vermouth.

En rapphöna, en duva.

25.10

Torsdag

Mukandu.

Dagsmarsch 12 eng. mil.

Igår kväll sedan vi släckt våra lyktor fingo vi höra något som snavade på tältstagen. Det var Georg och John, som kommo knviskurna och blodiga för att klaga på varandra. John var tydligen den skyldige. Han och Georg hade kommit i gräl och John hade då dragit kniv och skurit Goerg på händerna samt även lyckats avskära en god bit av Georgs öra. John hade bara ett sår på handen, som erhölls då Georg i självförsvar även drog kniv. John är en dålig neger och skall avskedas i Mporokosu. Han fick en bastant örfil och löfte om dom och ransakning framför myndigheterna i Mporokoso. Robert plåstrade om de båda knivskurna efter bästa förmåga.

Vägen har även idag gått snörrätt mot norr. Nästan för vart steg jag tar, tänker jag på att jag kommer närmare min älskade hustru. Vi ha gått över flera smärre floder idag och vid elvatiden anlände vi till Kalungvisifloden över vilken var byggd en kavelbro av trädgrenar. Naturen häromkring är öppnare än förut. På avstånd skymtar i norr bergskedjor. Vid floderna växa palmer och trädormbunkar.

Sköt en reedbuck.

-

24.10

Fredag

Kalungevisis.norra källflod,

"Elefantlägret".

(6 eng. mil från Mukanelu.)

Klockan sju bröto vi upp och marscherade som vanligt nästan rätt mot norr. Klockan en kvart före nio kom en av bärarna och rapporterade att elefanter korsat vägen från väster till öster. Efter ett par minuter voro vi framme vid spåret , som på grund av den hårda marken var mycket otydligt. Hela karavanen gjorde nu halt. Som jag var iklädd en alltför synlig ljusgörn skjorta, bytte jag om och satte på mig en kakidito. Min stora "flodhästbössa" togs ur fodralet och hopsattes. Denna gång ville Robert gärna följa mig och utom honom tog jag med mig vår svarta capitan, som är van elefantjägare. Min Georg led av sårfeber, så han kunde inte följa och som utom honom endat kocken Jonas kan någon engelska, medtogs han som tolk. Dessutom medtog jag Ali och tre bärare. Vi voro i en tämligen gles skog på en högslätt och marken var så hård, att jag blott med svårighet kunde urskilja elefanternas spårstämplar. Folket trodde det var fyra elefanter som voro tillsammans. Med tillhjälp av nedtrampade ormbunkar och avbetade blad följdes spåren på den hårda marken. Där träden stodo tätare var det däremot ingen konst att följa elefanterna, ty här lågo träd kullkastade eller uppryckta med rötterna. Väldiga elefantbollar, som jag kunde vädra på långt håll visade även deras väg. Ett tag voro vi dem så nära att capitanen sade sig höra trampet av de väldiga djuren, som han sade ej voro skrämda utan långsamt gingo fram. Vid elvatiden förlorade vi spåren eller rättare sagt intrasslades spåren och jag för min del trodde det var hopplöst fortsätta. Capitanen bad dock att

vi skulle fortsätta spårandet. Litet före tolv fingo vi höra ett egendomligt kurrande buller. Vi förstodo genast att det härrörde sig från elefanterna. Jag smög mig fram med flodhästbössan och bskom gick kapitanen med min mauser. Så följde Robert och de övriga. Jag hade ej gått många steg förrän jag fick se, först två och så ytterligare en elefant skrida fram genom skogen som stora svarta spökdjur - cirka 30 meter framför oss. De kommo rätt emot oss. Jag knäböjde med capitanen bredvid mig. Jag var nu säker få skjuta en elefant och jag kände ej den minsta spänning, blott en obeskrivligt angenäm känsla att äntligen få tillfälle fälla ett av dessa förhistoriska djur, om vilka jag hört så många spännande och livsfarliga jakter berättas. Jag har många gånger känt mitt hjärta klappa i jaktpsänning för en hare, men nu när det gällde ett av världens farligaste vilt, var jag lugn som en filbunke. Allt närmre och närmre kommo bestarna. En styr kurs rakt på oss, men ännu en större skulle passera mig helt nära. Jag beslutar mig skjuta på denne som erbjuder örskott, vilket är säkrare än pannskott och så vill jag ju också fålla den störste. När denna elefant är tolv steg från mig kan capitanen ej behärska sig längre utan spänner mekanismen på min mauser. Jag blev så arg att jag tänkte giva honom en örfil först och skjuta elefanten sen, men jag förstod att här var det bara fråga om sekunder, om jag skulle få elefanten, siktade därför på bestens öra och tryckte av. Utan att taga ett steg, faller den på fläck. Med ens vända de andra elefanterna och fly undan. Men till min stora ledsnad kommer en liten elefant ~~p~~ stor som en häst - framspringande och ställer sig bredvid den fallna. Jag hoppades att även den lilla skulle vända, men det var tydligen en unge till den fällda och när den gör min av att rusa på oss ,måste jag skjuta den. Det var mycket tråkigt för mig, ty jag hade endast rätt skjuta två elefanter i Rhodesia och kan således här ej vidare få tillfälle till elefantjakt. Vi gingo nu fram till de fallna djuren. Den gamla hade fallit tolv steg från var jag sköt. Robert berättade, att ham även sett en fjärde ele

fant, en tjur, som sprungit längre bort i skogen. Robert var verkligen modig som velat följa mig på denna jakt. Han hade sett elefanten gå rakt på oss och blott fått lita på mig, ty den mauser han hade, hade varit ett vågstycke att anvanda mot anfallande elefanter. Vårt folk var överförtjust över den lyckade jakten. De hade varit nästan vettskrämda, då jag lät elefanterna komma så nära oss och capitanen var ej riktigt klok en lång stund efter jakten. Elefanthonan jag fällt var mycket stor, men betarna voro små liksom på de flesta elefanthonor. Ungen var en hanne men hade ännu ej fått betar. Sedan några fotografier tagits , gingo vi till den plats vid Kalunguvisiflodens norra arm där jag bestämt att lägret skulle slås. Då jag anlände dit och alla bärarna av mina följeslagares segersång och av elefantsvansen som jag bar i handen, samt av det stycke av snabeln, som bars på en stång mellan två karlar, såg att jag lyckats, blev jag emottagen med sådant jubel, handklappningar och knäfall att jag aldrig förut varit föremål för en sådan imponerande hyllning. Jag sände så folk att bryta ut betarna samt tillvarataga tänderna.

Bärarna gjorde sig först lejonskydd kring sina sovplatser samt begåvo sig sedan att hämta köttet. Nu är det feststämning i lägret. Robert ville att vi skulle dricka den punchhalva som bestämts att tömmas, då vi för första gången se Tnaganyika, men jag svarade som jag tänker, att det blir mycket roligare för mig se Taganyika och veta att jag är några mil närmare min älskade lilla hustru än att ha skjutit en elefant.

Två elefanter (hona och unge).

-

28.10

lördag

Elefantlägret.

Folket har idag varit sysselsatta medbatt torka elefantkött över stora eldar. På detta halster läggs köttet skuret i strimlor. Jag gick till elefantens kvarlevor för att övervaka utbrytandet av tänderna i överkäken, som ej medhunnits igår . Massor av glador kalasade på kadavret. Var hemma till lunch, som bestod av elefantsnabel med ris. Det smakade härligt. Även till middagen fingo vi elefantsnabel - nu som kallskuret. Det är Roberts pappas födelsedag och vi skålade i vermouth för honom. Jag tänkte hela middagen på min egen, hon lämnar nästan aldrig mina tankar.

Jenny är ganska dålig. Vi äro rädda att han fått blodförgiftning från såret i örat.

-

29.10
Söndag

Elefantlägret.

På förmiddagen badade jag, läste, skrev och latade mig. Vid fyratiden gick jag, åtföljd av några svarta, till kvarlevorna av de skjutna elefanterna för att se om det möjligen skulle finnas några rovdjur där frossande på kadavren. Det är cirka en timmes väg dit. Jag fann blott några gamar och gloador, vilka ej voro värda ett skott. På hemvägen då vi passerade utmed ett skogsbryn vid en liten slätt, fingo vi se något gult skymta bland träden på andra sidan slätten. Jag trodde först att det var eland, men hade även tanke på lejon. Jag smög i en halvcirkel för att få vinden från djuren till mig. Snart fick jag se några av djuren rätt tydligt - det var lichtensteinhartebestar. Med sina oformliga, långa huvuden och konstiga horn sågo de verkligen i högsta grad egendomliga ut. De försvunno snart bland träden, men jag smög mig efter. Åter fick jag se ett av djuren. Det gick långsamt snett ifrån mig men utom skotthåll. Tagande skydd av buskar, sprang jag efter, men när jag kom till en stor buske som givit mig utmärkt skydd, tog slätten vid. Jag tittade försiktigt fram bakom busken. Jag fick då se flera hartebestar på 200 meters håll. Jag valde ut en med stora horn, satte mig och sköt. Jag såg att jag träffat, men djuret satte av i vildaste galopp inåt skogen följd av de övriga. Jag sköt ytterligare två skott, varav ett träffade. Djuren voro snart ur sikte, men jag ropade på mina svarta följeslagare och så följde vi de tydliga blodspåren. Två gånger skymtade djuret fram mellan träden, men jag hann ej giva det ett dödande skott. Solen skulle nu snart vara nere, så jag var mycket osäker att ikväll få det eftersträvade bytet. Blodspåren voro emellertid alltjämt lika tydliga. Så få vi plötsligt se djuret. Det står med bakdelen mot oss, men jag måste skjuta för att ej

få se det försvinna. För tredje skottet föll det. Det var ett ståtligt djur och min glädje var stor, när jag äntligen stod vid dess sida och visste att det ej mer kunde undgå mig. Jag lät skära av huvudet vilket medtogs till lägret, köttet skulle hämtas följande morgon. Det mörknade nu alltmer och snart var det bara den smala nymånsskäran och stjärnorna som lyste oss. Hur folket kunde hitta till lägret vet jag ej. Det var helt enkelt förunderligt att se hur rakt de gingo. Jag kontrollerade kursen med kompass. Anlända till lägret hälsades jag med sådana ovationer, att Robert trodde jag dödat ett lejon.

-

30.10
Måndag

Katskwa.

Dagsmarsch 10 eng. mil.

De karlar, som tidigt i morse gingo för att hämta köttet på hartebesten återkommo vid sjutiden och berättade, att de icke långt från den plats där jag sköt hartebesten sett två elefanttjurar. Kl. 1/2 nio bröto vi upp och anlände vid middagstiden hit. Efter lunch och siesta gick jag ut för att skjuta waterbucks som skulle finnas i trakten. Efter en timmes sträng marsch fingo vi se två, men de voro så skygga att jag ej kom i håll. Däremot lyckades jag skjuta en pukutjur. I skymningen återvände vi och måste springa hela den långa vägen för att komma till lägret innan det blev kolmörkt.

-

31.10
Tisdag

Mporokoso.

Dagsmarsch 16 eng. mil.

Avmarsch kl. 1/2 8. Anlände vid ettiden till Mporokoso. Här finns en engelsk station, men commissionaren var borta. Vi fingo veta att här även fanns en engelsk missionsstation ett stycke från själva Mporokoso. Vi vandrade dit och träffade på vägen föreståndaren, Freshwater, som vänligt bjöd oss äta hos honom under den tid vi stannade på platsen. Missionstationen är belägen med vidsträckt utsikt över nejden och är omgiven av en vacker trädgård. Själva huset gör både ut- och invändigt intrycket av ett välmående engelskt lanthem. En doktor med fru och små barn tillhör även missionen och bor i samma hus som mr. Freshwater, vilken senare också är gift och har små barn. Det såg så egendomligt ut att se de små barnen i vita, rena klänningar och rysch springa omkring och leka bland blommorna. Det såg så hemlikt ut, att man knappast kunde tro att man befann sig i hjärtat av Afrika. Att de likväl befinna sig där få de nog veta av. Så t.ex. kommo elefanterna in i trädgården härom natten och bröto ned en del träd. Mitt folk har söla med marschen idag. En stor del anlände först sent på eftermiddagen och några först efter mörkrets inbrott. Från dessa senare har jag konfiskerat allt deras elefantkött till straff. Orsaken till dröjsmålet var nämligen deras rikedom på elefantkött för vilket de tillhandlat sig öl, vilket de druckit på vägen. Såväl lunchen som middagen idag var utmärkta och linne och servis var rent och fint, och vackra blommor voro framsatta på bordet. Alla voro så vänliga mot oss och vi hade en riktigt trevlig dag. Jag skänkte frun två lår av pukan, vilket hon

senterade mycket.

—

1.11

Onsdag, allhelgonadagen

Vid en liten ström nordost
om Kunkuta.

Dagsmarsch 10 eng. mil.

Sedan vi hos vårt värdfolk ätit en stadig frukost avmarscherade vi. Missionären sade, att under de tre år han bott på platsen hade han sett många karavaner, men ingen som var så väldisciplinerad som min. Jag hade nämligen före avmarschen hållit upprop och förmanat mitt folk att ej vidare söla på vägen och jag konfiskerade även då elefantkött. Uppmarschen, lagerbrytningen, bördornas upphämtning, gick sedan tyst och snabbt och det var detta som väckte en sådan beundran hos missionärerna. Vägen gick fortfarande mot norr , men mera ostadigt än under de föregående dagarna. Snart kommo vi in i ett bergigt landskap med skarpa stenar på vägen som illa tilltygade våra bärares fötter. Vi slogo läger vid en liten bäck med friskt vatten. Jag kunde ej låta bli att dricka det okokt. Vi hade nämligen inköpt en massa citroner i Mporokosa och nu var det allt för frestande att göra lemonsquash. Det smakade härligt och jag hoppas bara nu, att vattnet inte kommer att skada mig. Jag skall i varje fall ej göra om det! Flera av våra bärare äro sjuka i feber och alla våra personliga tjänare ha haft feber, mer eller mindre. Jag har glömt nämna i min dagbok, att jag ej kunde få John förhörd i Mporokoso, ty native commissionaren är borta.

-

1.11

Onsdag, allhelgonadagen

Vid en liten ström nordost
om Kunkuta.

Dagsmarsch 10 eng. mil.

Sedan vi hos vårt värdfolk ätit en stadig frukost avmarscherade vi. Missionären sade, att under de tre år han bott på platsen hade han sett många karavaner, men ingen som var så väldisciplinerad som min. Jag hade nämligen före avmarschen hållit upprop och förmanat mitt folk att ej vidare söla på vägen och jag konfiskerade även då elefantkött. Uppmarschen, lägerbrytningen, bördornas upphämtning, gick sedan tyst och snabbt och det var detta som väckte en sådan beundran hos missionärerna. Vägen gick fortfarande mot norr , men mera ostadigt än under de föregående dagarna. Snart kommo vi in i ett bergigt landskap med skarpa stenar på vägen som illa tilltygade våra bärares fötter. Vi slogo läger vid en liten bäck med friskt vatten. Jag kunde ej låta bli att dricka det okokt. Vi hade nämligen inköpt en massa citroner i Mporokosa och nu var det allt för frestande att göra lemonsquash. Det smakade härligt och jag hoppas bara nu, att vattnet inte kommer att skada mig. Jag skall i varje fall ej göra om det! Flera av våra bärare äro sjuka i feber och alla våra personliga tjänare ha haft feber, mer eller mindre. Jag har glömt nämna i min dagbok, att jag ej kunde få John förhörd i Mporokoso, ty native com' missionaren är borta.

-

2.11
Torsdag

Chilele.

Dagsmarsch 16 eng. mil.

I början av dagens marsch voro vi fortfarande i mycket kuperad terräng. Men snart kommo vi på jämn mark. Efter två timmars marsch gjorde vi halt och satte i oss två papayer och diverse annan frukt samt lemonsquash. Det smakade! Efter ytterligare en timmes marsch, kom en av mina bärare, som gått i förväg och rapporterade att han sett elandatiloper. Jag följde honom till den plats på vägen där han sett dem. Jag tog så elefantbössan och lät Ali bara mausern. Vi hade ej följt spåret många minuter förran vi fingo syn på några eland. Det var en varningssignal och när jag tittade fram voro djuren försvunna. Vi följde spåren tills vi åter fingo syn på dem. Åter fingo de väder av mig och varningssignalen ljöd. Så fick jag bra skydd och smög mig ännu en gång fram mot de ståtliga djuren. Jag tittade fram bakom termitstacken och ser en eland stå klar fast på långt håll. Jag lossar av elefantbössans högra pipa men bommar.

Då får jag se en grann syn. Väl femtio eland som tydligen förut legat dolda av buskarna rusa upp , men försvinner snart i buskarna. Jag kastar skottet i andra pipan efter en, men ser ej säkert om skottet träffar. Jag följer emellertid spåret och efter varmsamt smygande är jag åter i håll fast på ett mycket långt sådant. Åter ett skott ur elefantbössan och denna gång faller djuret. Jag springer fram allt under det jag med mausern, som jag tagit från Ali, lossar skott på den fallne elandantilopen. Då jag kommer fram, ser jag

att det är en ko med mycket stora horn. Ett stycke därifrån står emellertid en tjur. Jag kan se att han är träffad och blod rinner ur länden. Han beger sig iväg i den täta snårskogen, men skymtar då och då fram, då jag genast sänder honom kulor ur min mauser. Jag smyger efter och nu kommer jag honom helt nara. Det var ett ståtligt djur, större än någon älg jag sett och med grova horn. Han är tydligen mycket nära daran, ty han står orörlig och mottar mina kulor, tills han slutligen stupar.

Eland är Afrikas största antilop och jag var mycket glad över att jag lyckats fälla så ståtliga exemplar. Jag sänder efter fotografaparaten och skall just fotografera då Robert anländer och knäpper mig. Den var tre meter och tio centimeter från nos- till svansspets.

-

3.11

Fredag

Hubertus

Chilele.

Idag tänkte jag fira Hubertus med en storslagnare jakt på waterbuck, men fast jag var ute både morgon och kväll fick jag ej tillfälle till skott. Jag såg dock några antiloper på avstånd. Robert var ute för att skjuta flodhäst. Han fick se färska spår, men ej någon flodhäst. Han sköt på en waterbuck men fick den ej. Vi beslöto att stanna här en dag, för att Robert skulle få tillfälle fortsätta flodhästjakten.

-

4.11

Lördag

Chilele .

I morse före soluppgången vaknade jag av fågelkvitter. Klädde mig och gick ut innan någon av tjänarna vaknat. Några bärare fingo dock syn på mig och vädrade jakt, varför de följde mig. Vi hade ej gått länge förrän vi fick se några waterbucks. Jag smög mig i håll. Tyvärr kunde jag ej se någon bock men en ko stod i utmärkt håll. Hon och en ungbock föllo för mina skott. Det kändes tråkigt att jag ej fått tillfälle skjuta någon gammal bock, men folket jublade, då jag i den tidiga morgonstunden tågade in i lägret med mina följeslagare som buro köttet. Den art waterbuck som finns här är mycket sällsynt. Jag längtade därför mycket att få skjuta ett vackert exemplar. Jag åt därför en stadig frukost, lät lägga lunchen i en låda samt tågade snart åter ut på jaktstigen. [redacted] . Efter två timmars marsch fingo vi syn på en hjord waterbuck. De voro emellertid mycket skygga och snårskogen var så tät att jag endast fick se skymten av djuren då och då mellan träden. Jag förföljde hjorden länge, gick så att vinden låg från dem till mig, men det tycktes vara omöjligt att komma i håll. Till sist fick jag se en waterbuck som stod stilla bland några busksnår. Huvudet var dolt och djuren voro på sin vakt var det ingen möjlighet smyga så att jag kunde få se huvudet. Jag sköt, men det var långt håll, men kulan har tydligen träffat, för djuret kommer emot mig och faller för ett andra skott. Till min stora missräkning fann jag att den var hornlös. En av mina följeslagare sändes nu till lägret för att hämta folk. Vi skära ut ett stycke kött till mat åt dem som äro med mig och fortsätta tills vi påträffar en liten flod där eld uppgörs och såväl jag som mitt folk äta oss mätta. Nära floden finner jag en sten, som nästan med säkerhet har tjänstgjort som slip-

sten vid tillverkning av stryxor. Den är för stor att bära hel, varför jag slår den i två stycken. Folket sade att stenen ej var gjord av människor, utan pekade på himlen, endera för att åskan för den med sig eller att antyda, att det är Gud som skapat den så, Detta fynd kan vara av största intresse, då det är ett nästan säkert bevis för att en neolitisk stenålder funnits här. Då vi hade ätit och vilat oss gingo vi ned till Lufufu, strömmen över vilken jag bärd. På andra sidan stranden fanns slätter med grönt kort gräs. Överallt syntes meterhöga spetsiga, grå termitstackar, smala som istappar. De gåvo nejden en mycket egendomlig prägel. Vi hade ej gått länge förrän vi fingo syn på några waterbucks, men döm om min förtvivlan då vi först endast sågo kor. Den svarte, som kröp bakom mig sa bestämt att det inte finns någon äldre bock. Jag reser mig därför upp för att gå vidare, men får idetsamma syn på en ståtlig bock. Jag tecknar är folket att ligga stilla och kryper själv närmare. Jag tar skydd av en trädstam men måste stanna vid trädet, då jag ej kan få skydd senare. Hållet var långt, men jag sköt. Bocken och de fyra hindarna springa bort, men jag ser att de stanna et stycke bortom en termitstack. Jag kryper nu försiktigt mot djuren med termitstacken som skydd. När jag är framme vid stacken reser jag mig försiktigt upp på knä. Jag ser först bara hindarna, som hört mig och nu misstänksamt stirra på mig, men får så syn på den ståtliga bocken, som står ett stycke längre bort och oroligt betraktar mig. Djuren kunna endast se mitt huvud och veta tydligen inte riktigt vad det är. Jag reser bössan, tar noga grant sikte på bocken, ~~xxxxx~~ trycker av, klick! Jädrans otur igen. jag har fått sand i geväret under krypandet. Åter spanner jag hanen. Klick! Det är som i en dröm. Bocken står fortfarande kvar men är färdig att ge sig av vilek ögonblick som helst. Åter spänner jag hanenKlick!!! Jag är glad att jag inte har något farligt ville bråd att göra med, men är förtvivlad över att gå msite om den ståtliga bocken. För fjärde gången spänner jag hanen, jag ser att bocken nu är på det klara med mig och tänker ge sig av. Pang! Bocken

är träffad och faller sedan han sprungit ett tjugutal meter. När hindarna se sin herre och man falla, stanna de och det skulle ha varitben lätt sak att skjuta dem. Men det faller mig naturligtvis inte in,! Men en impala, en antilopart, som jag förut ej sett, uppenbarar sig plötsligt bredvid hindarna och får mitt skott i hjärtat. Jag går nu fram till bocken, som är kungligt ståtlig med väldiga horn. Huvudet avskärs och med detta buret på en stång mellan två karlar samt inpalen transporterad på samma sätt anträda vi återmarschen. Vi få under densamma se ännu ett par waterbucksfamiljer, men jag hade nu fått den vackraste bock jag kunde önska och de andra lämnas i fred. Vid mörkningen anländer jag till lägret hälsad av folkets jubel och applåder, tar mig ett bad samt äter en god middag finner jag att det enligt "Records of big game" är det det näst längst kända horn av detta djur (Crawshays defassa) . Robert hade tyvärr ej fått skjuta den åtrådda flodhästen, men jag är säker på att han längre fram får tillfälle fälla en sådan.

4 waterbucks.

-

5.11.
Söndag

Malula.

Dagsmarsch 21 eng. mil.

Då jag i morse hörde efter om allt var klart till avmarsch möttes jag av underrättelsen, att folket först idag på morgonen gått för att hämta köttet av den skjutna bocken, fast de väl visste , att jag ville avmarschera så tidigt som möjligt. Capitanen som är ansvarig för folket fick några örfilar samt berövades sin mantel, varefter jag gav order att karavanen ändock genast skulle göra uppbrott och att de efterblivna karlarna skulle söka hinna upp oss. Några av bördorna lämpades om på grund av det minskade antalet bärare och kl 1/2 10 bröto vi upp. Till den ansenliga amambwithövdingen Chungus by anlände vi en kvart före två. Här gjorde vi rast och åto lunch. Chungu kom på visit buren under stor ståt och åtföljd av hovmän. Han satte sig på en medförd matta och sade: God morning! varefter samtalet avstannade på grund av bristande språkkunskaper å båda sidor. Mitt folk gjorde här ett försök att få stanna över natten, då det såg ut att bli ett helsickes oväder, men jag var obeveklig och en kvart före fyra bröto vi åter upp. T.o.m. Robert var orolig förovädret, men utan en droppe regn anlände vi vid sjutiden till Malula, där vi i strålande månsken ordnade lägret för natten.

-

6.10

Måndag

Gustav Adolfs
dödsdag.

Katwe.

Dagsmarsch 20 eng. mil.

Efter en ansträngande dagsmarsch på 20 eng. mil i glödande värme anlände vi till Katwa kl. 3. Vi hade hoppats att härifrån få se Taganyika för första gången och hade företagit de två senaste långa och för folket något för ansträngande marscherna för att få denna högtidliga anblick på Gustav Adolfsdagen. Våra förhoppningar gäckades emellertid, först under följande dagsmarsch skulle vi enligt folkets utsago få se den efterlängtade sjön. Vi råkade här en missionär och hans fru, som sände oss några härliga frukter.

-

8.10
Onsdag

Lunsuwaströmmen.

Dagsmarsch 11 eng. mil.

Vägen har idag gått över ett mycket kuperats landskap med djupa, branta raviner. Förgäves spejade vi under marschen efter Taganyika. Vi hade av missionärerna hört, att Lunsuwaströmmen några minuters väg norr om vägen bildade ett vackert vattenfall. Så var även förhållandet och här slogo vi läger. Fallet var blott cirka 15 meter högt men mycket pittoreskt, omgivet som det var av ett virrvarr av lianer och tropiska växter. Vid kanten av fallet ordnade vi en liten matsal likt en berså. Till vår glädje hörde vi av folket i en närbelägen by, att man ej långt bort fick utsikt över Taganyika. En vägvisare eftersändes och så bar det iväg till det så länge efterlängtade målet. Efter en knapp kvart glesnade skogen och vi kommo ut till en brant klippa. Och så voro vi vid målet. Nedanför oss utbredde sig den väldiga sjön, omgiven av branta, klippiga stränder. Mellan oss och sjön var det nog cirka 15 km. Det var en ståtlig syn. Längst bort möttes sjö och himmel i ett ljusblott dis och strandlinjernas stolta formation gjorde ett mäktigt intryck. Länge stodo vi och beundrade denna syn. Vi gingo sedan till lägret. Jag gjorde en omväg för att söka få skjuta något men fick ej se ett liv. Väl hemkomna eftersågs först den punchhalva, som stod i vattnet som stänkte från fallet för att bli kall, därefter tog jag mig ett bad och så var festmiddagen färdig. Det var Roberts mammas födelsedag och Robert var så belåten att på den dagen först ha fått se Taganyika. Efter middagen dracks kaffe och punch vid skenet av en stor lugnt brinnande lägereld. Där sutto vi och språkade, mest om våra hem, tills månen gick upp.

Då gick Robert, som varit litet krasslig de senaste dagarna och lade sig, men jag satt länge uppe och funderade medan Niebelungsring-melodier hela tiden svävade genom min hjärna, troligen framlockade av månens egendomliga belysningseffekter bakom åskmolnen och det omgivande landskapets storslagenhet.

-

9.11 Abercorn.

Torsdag

Anlände hit vid fyratiden efter att förut ha rastat och ätit lunch vid en liten ström. Här sågo vi några flugor som vi trodde vara dem som överföra sömnsjukan. Men så var ej förhållandet. Vi blevo på det vänligaste mottagna av kommendanten här, mr Chesney, vilken erbjöd oss bo i sitt hus, vilket vi dock avböjde för att vara mera oberoende. Vi tältade bredvid hans hus, där vi genast bjöds på te samt senare åto en utmärkt middag. Robert fick en yrselattack och vi gingo tidigt till sängs. Jag har idag sänt telegram till Mary, men det kan ej avgå förrän imorgon bittida.

-

10.11

Fredag

Abercorn.

Robert upptäckte igår natt att han har hemoroider . De plågade honom mycket och han ligger till sängs idag. Doktorn har varit här idag och som väl är påstår han, att det ej är någon fara och att Robert troligen blir bra om några dagar. Jag har idag också underrättat Forsstrand telegrafiskt om resans huvudresultat . Något svar från Mary har ännu ej anlänt. Jag går i sådan spänning att få höra om allt står väl till hemma. Mina pengar äro nu nästan slut, sedan jag betalt alla bärare idag. De få nu återvända till sina hem. Jag tror de ha tyckt mycket om mig. En av dem gav mig sin armring då han tog farväl. Vi ha nu endast våra personliga tjänare kvar och African Lakes bolaget styr om att vi få nya bärare till tyska gränsen. Vi veta ännu inte när båten går från Bismarcksburg. African Lakes honorera även mitt kreditiv, så att jag får pengar att fortsätta resan. Jag var rätt orolig för att ej kunna erhålla tillräckligt med pengar här, men den unge man, som representerade bolaget här var mycket hjälpsam och lovade på olika sätt söka samla ihop sex à sjuhundra pund.

-

11.11.

Lördag

Mårtens gås

Abercorn.

Idag anlände Marys svar:

"allt utmärkt"

som naturligtvis hade berett mig stor glädje, fast jag hade längtat eft "famnar" eller något annat vänligt ord också, men hennes brev äro så gränslöst rara, så jag får ej vara otacksam. Som det är Mårtens gås idag gick jag ned till den lilla rund sjön här bredvid för att söka anskaffa en gås till middag. Efter mycket smygande och kretsande kom jag i utmärkt skotthåll för en jättestor gås, vilken föll för mina skott. Den var över en meter från näbb till stjärt och 1,66 meter mellan vingspetsarna. Jag lät lämna in den i mr Chesneys kök och återsåg min gås vid den middag han bjudit mig på, men nu som den saftigaste, härligaste Mårtens gås. Till Robert sändes en god portion, vilket mycket senterades. Det var i alla fall bra tråkigt att han ej var så bra, att han kunde vara med på middagen. Då jag gick och lade mig hörde jag ett lejon ryta. Robert, som åt vid våra tält hade hört lejonet redan under middagen. Mitt och mr. Chesneys samtal under middagen rörde sig mest om vilda djur och han berättade att lejon ibland bruka snoka alldeles kring husen här. Han själv hade en gång blivit kullslagen av ett lejon och sade han, att han sedan dess har förlorat "his nerve", när det är fråga om lejon. Då jag återvände till tälten gick åskan starkt och en häftig regnskur smattrade på tälttaken.

En stor svart och vit gås med sporre på vingarna.
(sporrvingad gås).

-

12.11

Söndag

Abercorn

I morse var jag, mr Chesney och doktorn nere vid sjön för att passa på gässen då de efter soluppgången flyga till sjän från sina sovplatser. Mr Chesney sköt en, doktorn två gäss av samma art som jag igår. Själv sköt jag en s.k. knobbnose goose, en egendomlig gåsart med en stor uppåtriktad horntrissa på näbben. Jag sköt även en vit häger. Vid fyratiden drucko vi te i ett litet lusthus vid mr Chesneys bostad med härlig utsikt över sjön. Robert var så kry att han kunde vara med både i lusthuset och vid middagen hos mr Ch. Medan vi sutto i lusthuset fingo vi se en av de vita här gå emot några knobbnose. Bäst det var smäller ett skott och tre av gässen ligga döda. Det var ett riktigt Münchenhausenskott, ty det var ej med hagelbössa utan med kula han sköt och att kulan kunde råka tre gäss var nästan ett under.

En klumpnäbbgås, en vit häger.

-

13.11

Måndag

Abercon.

Robert litet sämre idag.

-

14.11
Tisdag

Abercorn.

Dagarna gå sin jämna gång, intet märkvärdigt händer. Varje dag vid middagstiden går åskan starkt och en regnskur faller. Sedan klarnar det upp och eftermiddagarna äro riktigt vackra. En farmare och en doktor voro idag på middag hos mr Chesney.

-

15.11
Onsdag

Abercorn.

Vi ha nu fått meddelande från Bismarksburg att vi ej kunna få hyra deras båt förrän i mediet av december och ej ens då med säkerhet, ty den är för närvarande under reparation. Vi få således promenera och välja då troligen vägen från Bismarcksburg till Mnansa vid Victoria Nyanzza. Har fullbordat mitt femte resebrev till Svenska Dagbladet.

-

16.11
Torsdag

Abercorn.

I morse sköt jag en sporrvingad gås med kula. På eftermiddagen överlämnade jag jakttrofeerna och några etnografiska föremål till African Lakes för vidare transport hem. Påbörjade mitt sjätte resebrev. Lät iordningställa en machila (hängbår) i händelse av behov under den långa förestående marschen.

-

17.11
Fredag

Abercorn.

Vädret är fortfarande svalt, sällan över 20° , men åskan går häftigt varje förmiddag, då även regn faller. Robert blir bättre för varje dag.

-

18.11
Söndag

Abercorn.

I morse kom min kock Jonas med förtvivlade uppsyn och berättade att en leopard tagit våra tre höns, som vi haft instängda i en korg. Trettio steg från våra tält. Jag granskade platsen och såg spåren i den fuktiga sanden. I natt skall jag hänga några andra höns i en korg sex steg från tältet. Kommer då leoparden får jag kanske tillfälle till ett skott, n.b. om jag vaknar. Mr Chesney tycker att vi äro mycket oförsiktiga som ligga i våra bräckliga tält utan vakt. Särskilt tycker han att det var oförsvarligt dumdristigt att i Luvingo, som är en av de värsta platserna för lejon, ej låta folket lägra sig kring tälten. När han fick veta att vi ej ens där vidtagit detta försiktighetsmått, sade han, att om vi fortfara på samma sätt löper vi mycket stor risk att bli tagna av lejon. Som mr Chesney levt en stor del av sitt liv i Afrikas ödemarker och väl känner till alla djurs vanor - han är storjägare och har bl.a. dödat 60 elefanter - så skola vi hädanefter följa hans råd. Vi hade gjort det förut, om vi hade vetat den verkliga fara vi utsatt oss för.

Idag avslutade jag mitt sjätte resebrev till Svenska Dagbladet. Mr Chesney berättade, att han i natt blivit väckt av ett stort djur, troligen leoparden , som från ett av träden hoppat ned på plåttaket till hans hus och sprungit över detsamma.

-

19.11

Söndag

Abercorn.

Leoparden kom ej i natt, men jag vaknade flera gånger av något buller och trodde då att det var leoparden. Men det var alltid fåskt alarm. Jag drömde naturligtvis också att jag var i strid med den.

-

20.11

Måndag

Abercorn.

Idag var leoparden åter framme. Jag hade hönsen, som jag nämnt, i ett träd endast ett par steg från tältet. Det oaktat lyckades han göra ett angrepp på hönsen utan att jag vaknade. Hönsen klarade sig emellertid. Men vad värre var - han höll på att taga en negerpojke som brukar sova ute på verandan av mr Chesneys hus. Leoparden hoppade in på verandan alldeles bredvid pojken, som genast vaknade och skakade filten mot leoparden under det han sprang in till den sjuke officeren vars rum vetter mot verandan. I natt har jag bundit en get bredvid mitt tält, men det är beckmörkt och det vore blott en lycklig slump om jag dödade odjuret. Jag lägger mig emellertid till hälften klädd och Georg får vakta geten genom en glugg i tältet och väcka mig om leoparden kommer. I morse såg jag en liten grå ekorre, som såg så egendomlig ut att jag sköt honom för att närmare kunna betrakta honom.

I morgon bryta vi upp.

En ekorre.

-

21.11

Tisdag

Misi.

Dagsmarsch 10 eng. mil.

Klockan en kvart före tolv startade vi från Abercorn, Robert nu buren i en machilla. Mr Chesney hade varit vänlig ge mig en infödd jägare för att hjälpa mig taga redan på buffel och zebra. Han har också givit oss en"gouverneme/nt messenger"för att stationeras vid gränsen och underrätta oss när bärarna från tyska sidan anlända. Vi gå nämligen ej fram till gränsen utan ha slagit läger åtta mil därifrån. Nära gränsen börjar nämligen sömnsjukeflugornas område, och det är ej värt stanna onödigt länge inom det farliga området. Jakten lär även vara bättre här nära Misisi. Här är vattnet uselt, nästan lika dåligt som i Chimukutu. Man ser ej en sked en tum ner i vårt dricksvatten, trots filtrering genom tyg och patentfilter.

-

22.11 Msisi .

Onsdag

Startade tidigt i morse för att söka buffelspår. Efter nära sju timmars marsch återkom jag till lägret utan att ha sett ett spår av en buffel. Sköt emellertid en reedbuck. På aftonen var jag ute för att söka få tag på sable. Men utan resultat. Fries sköt idag en hartebest. Under mina strövtåg idag kom jag fram till Kalembofloden, som utgör gräns mot Tyska Ostafrika. Vi följde floden uppåt ett stycke. Landet var vilt och på sina ställen stupade bergen brant, ibland lodrätt mot floden. Såg en flock zebror men kom ej inom håll.

En Reedbuck.

-

23.11.

Toradag

Msisi.

Idag har jag sänt ut Chesneys jägare för att söka buffelspår. Han återkom emellertid utan att ha påträffat några. I morgon skola vi söka dem närmre Tanganyika. På förmiddagen skrev jag på mitt sjunde resebrev. Efter middagen kommo några av tjänarna ledande Jackson. Han hade blivit biten i en tå på högra foten av en stor skorpion. Vi öppnade såret, gnet in det med kaliumpermanganat samt lade ett hårt förband över vristen. Georg berättade förtjust, att kocken hos hans förra herre blivit biten en kväll av en likadan skorpion och morgonen därpå var han död. Vi hoppas dock kunna rädda Jackson.

-

24.11

Fredag

Msisi.

Steg upp i dagningen och efter en stadig frukost gav jag mig iväg med jägaren mot Taganyika för att söka buffel. Machikan med folk tog jag med mig i händelse av att vi måste gå långt. Bäst det var upptäckte en av negrerna tre eland, vilka jag smög mig på. På rätt långt håll sköt jag och på djurets rörelser såg jag att det var träffat. Djuret stannade snart och jag kröp åter i håll och från toppen av en termitstack sköt jag åter några skott, men antiloperna försvunno utan att jag kunde märka om jag träffat. Efter några minuters spårning kommo vi till en mycket brant sluttning och här fick jag syn på ett av djuren, som nu stupade för mina skott. Det var en stor tjur. Emellertid sågo vi att det fanns blod i spåren efter ett av de andra två djuren, varför vi genast följde dessa. Spåren delade sig och av misstag följde vi en god stund det osårade djuret. Vi upptäckte vårt fel, då spåren ledde genom högt gräs och vi ej funno blod på stråna. Vi återvände då, när vi kommo till den punkt där spåren delade sig och togo så upp det andra spåret. Kl elva rastade vi i en dalgång, beväxt med solfjäderpalmer, där jag åt min medhavda lunch, men kl 12 voro vi åter på spåret. Efter ett par timmars spårning fick jag se djuret på långt håll på andra sidan en dalgång. Jag skjuter två skorr under det elanden springer mellan buskar och trän. Då vi kommit fram till den plats där jag sköt, syntes en massa blod i spåren och hade jag sålunda åter träffat djuret. Folket voro säkra på att vi strax skulle finna den ligga död och rusade därför på utan att se sig för. Elanden hade mycket riktigt stannat ett stycke fram, men blev skrämd av folket, innan jag fick tillfälle skjuta. En kvart före tre uppgåvo vi spårningen, då vi hade kommit så långt från lägret att vi fruktade att

ej hinna fram före mörkrets inbrott. Taganyika såg jag då utbreda sig ej långt bort från oss. I morgon skola vi emellertid fortsätta förföljandet.

Till middag idag få vi elandmärg med stekt svamp, en riktigt delikat rätt. Vid min återkomst till lågret ikväll fann jag till min glädje Jackson frisk och kry. Han hade blott litet värk i foten, där han blivit biten. Gud ske lov att motgiftet verkade.

Två elandtjurar - den andra hittades död den 26.

-

25.11.
Lördag

Msisa .

Som det hällregnade i morse, lät jag säga till hövdingen i byn att sända ut folk att tillvarataga den andre elanden, som nu borde vara död. Själv sysslade jag med skrivgöromål samt var även ute för att se efter vilt. Jag såg förutom några smärre antiloper även en hjord hartebests, men kom aldrig till skott. På kvällen fick jag höra, att hövdingen ej sänt ut folk för att taga vara på elanden. Han ville tydligen vänta tills jag avmarscherat för att få hela bytet själv Jag sade då till på skarpen och han lovade då att tidigt i morgonbittida sända ut folk. Jag har idag sänt en del bördor i förväg till Kalombo, då jag ej har tillräckligt med folk att ta med mig allt på en gång. De bärare som sändes i förväg ha nu återvänt, utom tre, vilka skola vakta våra saker i Kalombo.

-

26.11
Söndag

Kalombo.

Dagsmarsch 9 eng. mil.

Vi bröto upp vid halvtiotiden, Fries fortfarande i hängbår, fast han nu är nästan bra. Själv gick jag en omväg genom skogen för att träffa på vilt, men såg intet. Vi ha nu slagit läger invid det fall på tvåhundra meter som Kalombofloden gör innan den flyter ut i Tanganyika. Tretti bördor sändes med till Bismarcksburg. De bärare, som voro oss tillmötes här äro från Tyska Ostafrika. De skola sedan återvända hit och taga en ny laddning. I afton anlände folk hit från Mzisi med huvud och svans av den andra elanden, som de funnit död. Det regnar och åskar våldsamt varje natt, men om dagarna är det mestadels uppehållasväder.

-

27.11
Måndag

Kalombo.

Lämnade lägret tidigt med machila och spårare. Råkade först på elandspår, vilka följdes en stund, men när vi påträffade färska buffelspår, lämnades de förra åt sitt öde. Det var första gången jag såg färska buffelspår och var det ej så litet spännande att följa dem efter allt vad vi på sista tiden hört om buffelns farlighet. Så hade ju löjtnants Graetz kamrat blivit dödad av en buffel och han själv sårad, medan vi voro vid Bangweulu och en farmare nära Bwana Mkubu hade också blivit svårt skadad av en buffel medan vi voro där. När vi följt spåret en stund kom ett mycket häftigt regn, som blott varade en kvart, men lämnade marken alldeles översvämmad, så att det blev omöjligt följa spåren. Jag åt då min medhavda lunch i godan ro, och började så åter söka efter spår. Vi hade ej gått länge förrän vi på nytt påträffade spåren. Dessa hade tillkommit efter regnet hade fallit och således ej en timme gamla. Chesneys hunter springer upp på en termitstack och ser sig omkring. Bäst det är tecknar han åt oss att han fått syn på hjorden. Alla dölja sig så gott de kunna och jag, huntern och min bössbärare, Kitambare, smyga mot bufflarna, som jag snart får syn på. Det var en hjord på minst femton djur. De stå hopträngda i en klunga. Jag har till en början skydd av en myrstack, men då jag smyger mig närmare måste jag ut på den öppna slätt där hjorden står. Det är en högslätt beväxt med knappt meterhöga buskar och några enstaka träd. Några träd finnes dock ej mellan mig och hjorden och endast en avbränd murken stubbe har jag som skydd, då jag smyger fram. Jag märkte att min bössbärare stannade, varför jag tecknar åt honom att följa mig tätt i hälarna, vilket han även gör.

De gråsvarta bufflarna med sina kolsvarta, sylvassa horn, vilka skarpt avteckna sig, göra verkligen ett hemskt intryck. De ha nu märkt mig. De råma vilt och piska sidorna med sina stora svansar och kasta med sina huvuden som om de redan i tankarna slungade sin motståndare i luften, medan ledaren av hjorden ser oavbrutet på mig medan jag smyger fram. Jag har aldrig sett något så demoniskt och obändigt vilt som denna buffelhjord och jag kan ej förstå, att jag ej kände mig nervös, där jag utan ett träd att klättra upp i , i händelse av anfall, gick emot världens farligaste villebråd, ett villebråd som nästan alltid lär anfalla sin motståndare. Jag hade nu nått stubben, vilken var lagom hög att stöda geväret på . Jag var nu cirka 60 meter från hjorden och lägger an på ett djur, som står med sidan mot mig. Huntern visar då på den stora tjuren, som står vänd rakt mot mig färdig att leda hjordens anfall. Jag tar sikte med min dubbelexpress mitt i bringan. Mina känslor ögonblicket innan jag tryckte av var egentligen att det skulle bli "ingtressant att si" vad som skulle hända inom de närmaste minuterna. Anföll hjorden, vore jag nog räddningslöst förlorad, men det fattade jag ej riktigt i det ögonblicket. Så går skottet. Tjuren ger till ett rytande, men vänder och det blir signal till allmän flykt. Jag skjuter av mitt andra skott men på ett annat djur, ty tjuren har försvunnit inne i hjorden. Jag vänder mig nu om för att få tag i mitt reservgevär, men någon bössbärare står ej att upptäcka. Att se hjorden löpa bort i öppen terräng utan att få tillfälle till ytterligare ett skott var prövande för humöret, och när jag laddat om min tunga flodhästbössa var hjorden borta utom skotthåll. Min bössbärare och det övriga folket komma fram och min bössbärare får sin välförtjänta avstraffning, en avstraffning, som visat sig så hälsosam, att han sedan dess aldrig vikit från min sida ej ens under de farligaste situationer. Vi gå nu fram till spåren och finna, att den stora tjuren blivit svårt sårad, då blod sprutat på buskarna där han sprungit fram. Jag skulle således bli nödgad förfölja en sårad buf-

fel, något som i farlighet blott kan jämföras med förföljandet av ett sårat lejon eller en sårad tiger. Efter några minuters spårning hörde folket tjuren flåsa, och jag gick då fram till det ställe varifrån ljudet hörts, men hjorden var då redan borta. Förföljandet hade hittills gått över den jämförelsevis öppna högslätten, men nu bar det iväg nedåt mot en liten ström. Marken var här beväxt med snår och cirka tre meter högt gulnat gräs. In i detta ledde spåren. Jag tvekade ett ögonblick innan jag gick vidare, ty jag visste att många anse det nästan vara självmord att förfölja en sårad buffel i högt gräs. Men så tänkte jag, att jag klarat mig i så många faror så att jag även denna gång skulle slippa helskinnad undan. Det var naturligtvis vansinnigt dumt, men får skrivas på min gamla äventyrslusta samt på min princip att så vitt möjligt ej låta ett sårat villebråd undgå mig.

Först gick Chesneys hunter, så en svart spårare, så jag, så min bös bärare och så Jonas, som måste medfölja som tolk. Snåren och gräset var så tätt , att jag ibland ej kunde se mer än ett par meter framför mig och som blodspåren även här voro tydliga, väntade jag att den sårade tjuren skulle anfalla när som helst. Det var spännande. Bäst det var fingo vi höra fnysningar ett tjugutal meter från oss och så dånet av den bortgalopperande hjorden. Att tjuren vid detta tillfälle ej ledde hjorden till anfall är mer än märkvärdigt. Åter följdes spåren. De ledde först ur grässnåren men förde så åter in i högt gräs. Här väntade jag åter ett anfall. Vi hade ej heller trängt långt in i grässnåret, förren djuren rusade iväg, nu delade i tvenne hjordar och åt var sitt håll. Jag kunde ett ögonblick urskilja en av buffalrna, men sköt ej, då jag ej hade tillfälle att med säkerhet träffa honom dödligt. Vi sågo nu att det var blod i spåren efter båda hjordarna och att båda mina skott sålunda hade träffat. Vi följde spåren efter det största djuret, men dagen var redan långt liden och snart måste vi upphöra med förföljandet. Vi återvände således till lägret och får det nästan betecknas som ett underverk att ingen av oss denna dag blivit [redacted]

sårad eller dödad. Alla erfarna buffeljägare säga nämligen, att buffeln nästan alltid anfaller när han är sårad, och går han då in i högt gräs, är det säkert att han angriper förföljaren. Jag kom sedan även att tänka på, att jakten försiggick i ett sömnsjukedistrikt och då sömnsjukflugan håller sig vid strömmar , var jag utsatt för två olik artade faror, då jag vid strömmen i högt gräs förföljde en buffelhjord med två sårade bufflar.

-

28.11

Tisdag

Kalambo.

Tidigt i morse gick jag åter ut för att förfölja de sårade bufflarna. Jag hade med mig samma folk som igår. Vi gingo upp på högslätten och möter där en gammal neger, som var ute för att söka honung. Han hade sett färska spår av hjorden, vilka han även visar oss. Vi följa spåren timma efter timma. Från högslätten ledde de ned även över lägre belägna slätter och så in i skog. Här blevo spåren synbart färska och vid ettiden sade huntern att djuren ej kunde vara långt borta. Några minuter efter han fällt detta omdöme får han syn på hjorden. Djuren ha även märkt oss och galoppera undan cirka hundra meter där de stanna. Jag smyger mig fram på cirka femtio meters håll och då jag ej kan upptäcka den anskjutna tjuren stannar jag och tar sikte på en buffelko, som står bra till. Skottet tar på rätt ställe i bogen, men mitt andra skott som jag lossar då hjorden styr kosan snett emot mig tar i en trädstam. Jag får nu se en syn så ståtlig, att man ej kan tänka sig någon intressantare djurbild. Hela hjorden galopperar nämligen snett emot mig, men som träden stå rätt tätt är det svårt få korn på de snabbt framilande djuren, varför huntern och jag springa emot buffelhjorden. Medan jag springer tänar jag ett ögonblick och avlossar fem skott ur min mauser, men kulorna slå i träd eller bomma på annat sätt, jag var nämligen för andtruten för att skjuta. Huntern däremot träffar en ungtjur, som springer ett stycke och stupar ej långt från den plats, där den av mig skjutna kon fallit. De andra bufflarna vända sig nu emot oss. Jag tar min grovkalibriga dubbelexpress från min bössbärare som idag troget följt mig. Med de tvekande bufflarna helt nära mig skall jag så ladda om. Men för första gången sedan jag skaffat mig detta gevär kan jag ej slå ihop

mekanismen, som på något sätt klickar. Till sist lyckas jag dock och springer gladeligen emot två stora tjurar, som stå och betrakta mig. I förbifarten får jag se, att min buffelko ännu är vid liv. När jag nalkas, reser hon sig med frambenen först som en häst, men får idetsamma min kula i pannan, som sträcker henne död till marken. Jag var nu ej fyrtio meter från tjurarna, således på ett idealiskt håll vad avståndet beträffar fast några kvistar möjligen något förvirrat siktningen. Men jag ville nu vara säker fälla mitt djur i första skottet och som jag, efter vad jag hört om buffelns vanor, minst av allt trodde att de gamla tjurarna skulle taga till flykten springer jag upp på tjugu meters håll. Djuren stå fortfarande stilla. Jag tar sikte på boken, men just som jag skall trycka av giva djuren sig iväg och mitt skott tar för långt bak. Och inom ett ögonblick äro bufflarna försvunna Vi springa nu efter hjorden, men djuren stanna ej mer, varför jag går tillbaka till de fallna bufflarna. Kon, som jag skjutit har betydligt bättre horn än tjuren, som skjutitts av Chesneys hunter. Jag äter min lunch, varefter vi fortsätter förföljandet. Tills det blir tid att återvända till lägret.

-

29.11

Onsdag

Kalambo.

Följde spåren av den igår sårade buffeltjuren, över berg, och dalar skogar och flodbäddar följde jag spåren. Ibland ledde de genom högt gräs och då väntade vi varje ögonblick anfall. Vid tvåtiden hade vi hunnit till trakten av Mzizi. Där fick jag syn på en ståtlig vattenbock och som det var för sent att fortsätta förföljandet av tjuren sköt jag bocken , varefter jag åt lunch samt återvände till lägret. Hade bocken ej kommit och frestat, hade jag kanske fortsatt förföljandet av tjuren och vet jag ej hur långt jag då fortsatt. I solnedgången anlände jag till lägret. Sedan vi ätit middag och allt folket gått och lagt sig, sutto vi uppe och språkade. Bäst det var kommo två negrer, vilka sänts till oss från Bismarcksburg med brev att båten oväntat hade inträffat i Bismarcksburg och skulle avgå i övermorgon den 1 december. Det var i sanning en överraskande och glädjande nyhet. Vi väckte genast folket och gåvo order om tidigt uppbrott i morgon. Själva kunde vi ej på länge gå och lägga oss av pur glädje, utan gjorde nästan all vår packning i ordning. Detta budskap har gjort slut på allt vidare buffeljagande.

En abessinsk vattenbock.

-